

Nr. 18 • 1938

OLITSEILEHT

Kas Teie olete pannud tähele, et

EESTI KIVIÕLI A-Ü.
kõrgeväärtusliku bensiini

ESTOLIN kvaliteet

on viimasel ajal veelgi tunduvalt paranenud!

Seepärast nõudke ainult

kodumaa bensiini **ESTOLIN**

A-S. „EESTISIID“
Ketramis- ja kudumisvabrik

Seadistatud 1932. aastal.

**Valmistab kõiksugu riideid
ja lõnga.**

VABRIKU LAOD:

Tallinn, Viru 5, tel. 447-87
Tallinn, Viru 14, tel. 443-97
Tallinn, Laadaplats 129
Tartu, Poe 2, tel. 10-17
Narva, Peetri plats 1
Viljandi, Tartu 1, tel. 30

Petseri, Turupl. 17, tel. 1-19
Tõrva, Tartu tän. 2
Rakvere, Tallinna tän. 25
Nõmme, Pärnu mnt. 90/92
Kuressaare, Lossi 3, tel. 1-81

Eritellimiste vastuvõtmine.

Restide müük.

Täiesti kindlad sissemurdmise vastu

on **Abloy**

KINDLUSTUS-, TABA-, UKSE- JA MÖÖBLILUKUD.

Ilma spiraalvedruta! Ilma tihvtideta! Abloy-lukk töötab
patentseibidega.

AINUMUUK

A/S Vennad Kimberg, Tallinn

NUNNE 16, TEL. 448-17, 476-97.

KONE JA SILTA O. Y. — MASKIN OCH BRO A. B. Helsingfors. Finland.

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 18 (521)

TALLINNAS, 1. OKTOOBRI 1938

XVII aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Krim.-politsei registratuur uuendatud kujul — A. Liit. — Arseenmürgitus. — Tšehhoslovakkia saatus — J. Animägi. — Eesti laskurid on suurvormis. — Ülevaade Eesti rügivõimude võitlusest rügivastaste elementidega. — Kriminaalkuritegevus Eestis 1937. a. — Võitlus jõel jm.

Kaane pildil: Pinev võistlus

№
RIGIRÄHMATIKOBU

PEIPSI RAND

KRIMINAALPOLITSEI

registratuur uuendatud kujul

A. Liit

4

5. Süütegevuse ja jälitustulemuste registreerimisvahendid.

Informatsioon erilise teguviisiga süütegudest ja teoviisi keskkartoteek. Igast pimedast röövimisest, vargusest või kelmusest, mis näib olevat korda saadetud interlokaalse kurjategija poolt, asjaomane krim.-komissar teatab kõigile teistele krim.-komissaridele. Teade peab sisaldama: a) toimimisaja, b) toimimiskoha, c) süüteo läbi omandatud asjade liikide loetelu, d) teo toimimiseviisi ja võtete kirjelduse, e) toimija isiku jälgede iseloomustuse, f) teo läbi kannatanu iseloomustuse (kui see pakub midagi erilist).

Eeltähendatud informatsioon tehakse teatavaks kõigile krim.-ametnikele ning informatsioonileht paigutatakse grupeeritult teguviisi peatunnuste järgi lahtiselt kaante vahele. Tall.-Harju krim.-komissar korraldab saadud informatsiooni alusel teguviisi keskkartoteeki, kasutades selleks järgmist skeemi: Vargused a) lõhkumise, kangutamise, 1) katuselõhkumise, 2) lae lõhkumise, 3) põranda lõhkumise, 4) seina lõhkumise, 5) ukse lõhkumise, 6) ukse hingedelt kangutamise, 7) uksetahvli sisselõhkumise, 8) ukseklaasi purustamisega, 9) ukseklaasi purustamisega plaastri abil, 10) akna hingedelt kangutamise, 11) aknaklaasi purustamisega, 12) aknaklaasi purustamisega plaastri abil, 13) õhuakna riivide sisselõhkumise, 14) rahakappide lõhkumise a) sõraga, b) puuriga, c) kangutamise, d) sulatamisega; b) lõikamisega 1) uksetahvli väljalõikamisega, 2) ukse-akna klaasi kiti väljalõikamisega, 3) ukse-akna klaasi lõikamine teemandiga, 4) ukseketi läbilõikamisega, 5) luku telje lahtilõikamisega (raiumisega); c) puurimisega, 1) lukustusosade eemaldamine puurimisega, 2) lukustusosade eemaldamine puurimise ja saagimisega, 3) aknahaakide kohale aukude puurimisega, 4) ukseesse aukude puurimisega; d) viilimisega, saagimisega: 1) lukustusosade läbilõikamine viilimisega, 2) lukustusosade läbilõikamine saagimisega; e) luku avamisega 1) luku avamine peidukohast võetud võtmega, 2) luku avamine muukide abil, 3) luku avamine haartangidega, 4)

snäpri telje tagasisurumisega terasliistu abil, 5) snäpri telje pesa täitmisega, 6) snäpri sissesurumisega ja välisplaadi kõrvaldamisega; f) riivide avamisega 1) kahepoolega uste riivide avamisega, 2) õhuakna riivi (lingi) avamisega prao vahelt; g) taskuvargused 1) riiete läbilõikamisega, 2) kaelustamise ajal, 3) tule, kellaaja või teejuhatususe küsimusega, 4) ridiküllide avamisega, 5) ridiküllil sanga läbilõikamisega; h) kauplusevargused 1) letilt kauba valikul, 2) pakitud ja alles maksmata kaubaga lahkumine ettekäände all; i) vargused eriliste võtetega 1) lahtise akna kaudu, 2) kohale peitumisega ruumide lahtioleku ajal, 3) sissetungimisega ettekäände all, 4) omaniku eemale meelitamisega, 5) pakside ja portfelli vahetamisega, 6) riiete hoiukohtadest riiete vahetamisega, 7) rahakoti kaotamise teesklemisega, 8) mänguautomaatidest magneedi abil, 9) linguga, 10) kirjade varguskohale mahajätamisega, 11) väljaheidete poetamisega varguskohale, 12) avaliku ärakiskumisega. Röövimised 1) relvaga varustatult, 2) maskeeritult, 3) erilise jultumusega. Kelmused — iga hooaja võte eraldi. Arusaadav, et antud skeem on esialgne, mida täiendab iga uus, ennenähtamatu võte.

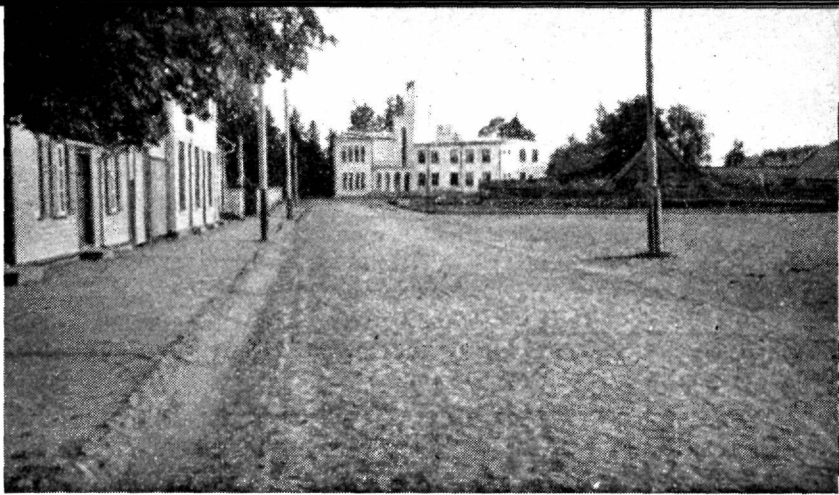
Iga järgmise mittekohalise iseloomuga röövimise, varguse või kelmuse puhul vaadatakse sissetulnud informatsioonilehtedest, kas kusagil on jäänud avastamata analoogilise teguviisiga süütegu. Jaataval korral, kui ühtlasi süüteo kordasaatja avastamiseks puuduvad väljavaated, teatatakse järjekordsest süüteost ainult Tall.-Harju krim.-komissarile, eitaval korral aga kõigile teistele krim.-komissaridele. Kui läheb korda erilise teguviisiga süüteo kordasaatjat kohal avastada, siis saadab asjaomane krim.-komissar Tall.-Harju krim.-komissarile teate erialade keskkartoteegi jaoks, pannes erilist rõhku teguviisi kirjeldusele. Teadet ei saadeta, kui selgub, et teo kordasaatja on alaline kohaline elanik ja ei viibinud analoogiliste süütegude seeria toimimise ajal väljaspool oma alalist elukohta. Saanud äsjamainitud teate või avastanud ise seesuguse süüteo kordasaatja, Tall.-Harju krim.-komissar annab selle edasi resp. teatab sellest kõigile neile krim.-komissaridele, kelle tegevus-

piirkondades on jäänud avalikuks tegemata analoogilise teguviisiga süütegusid.

Informatsioonilehed, millede kohta aasta kestel pole saadud lisateateid, hävitatakse. Andmeid informatsiooniks ammutatakse vahetult juurdlusest ning juurdlust toiminud ametnikelt.

See teadete kogu on rajatud nähtele, et inimene oma teotsemises ja otsustamises on suurel määral alalhoidlik, s. o. teatava tegevuse sooritamisel või olukorra lahendamisel inimene osalt alateadlikult kasutab samu võtteid ja lahendusviise, mis varemil analoogilisel juhtumel viisid eesmärgile. Mehaaniliste võtete sooritamisel, kui need sageli korduvad, kujuneb välja isiklik stiil. Kõigile tuntud nähtest, mis sõltuvad äsjaöeldust, olgu nimetatud käekiri, kõnnak, tantsimine, tuntud sportlaste individuaalsed stiilid näit. maadluses, hüppeis, kuulitõukeis, odaheiteis jne. Ent see seadus näib tungivat veel sügavamale meie igapäevasesse teotsemisse, koguni piasiasjusse, mida aga tavaliselt ei panda tähele. Jälgime kord iseendid kuue selgaaajamises, jalgade kängimises, noa ja kahvli käsitemises, enese pesemises vannis või saunas jne., ning siis märkame imestluseks, et igas mainitud pisitegevuseski on kujunenud välja kindel järjekord ja kindlad võtted. Kuid ka puhtvaimses teotsemises näib sama nähe aset leidvat. Vähemalt tekkinud olukorras lahendusabinõude valikus näib inimene olevat äärmiselt alalhoidlik, mõnikord isegi sarnaseis peensusis, mis pealtnäha tunduvad koomilisina. Nii tabati aastate eest Läänemaal lambavaras, kes varastatud lamba tappis alati alles siis, kui oli viinud saagi üle maantee, s. o. ta ei asunud enne varastatud lamba tapmisele, kui varguskoha ja tapmiskoha vahel pidi asetsema maantee. Tal õnnestus enne sissekukkumist varastada üle kümne lamba. Süütegevuse alal kujuneb välja igal kutselisel või harjumuslikul kurjategijal oma tööstiil, ja see ongi, mille järgi vanad vilunud ametnikud pimedail juhtumel tunnevad nagu vaistlikult ära teatava kurjategija kätetöö.

Kui see nüüd nii on, miks jääb siis nii meil kui mujal 30—40% vargusi avalikuks tegemata? Esiteks seepärast, et osa avalikuks tegemata vargusist (ka teistest süütegudest) on toimitud juhuslike isikute poolt, kel pole veel välja kujunenud stiili. Mis aga puutub kutseliste ja harjumuslike poolt sooritatud süütegudesse, siis peab tähendama, et nende individuaalse stiili äratundmine teopaiga ja teo olukorra järgi osutub tihti raskeks, ja nimelt seetõttu, et ei ole veel toimitud kaht täpselt analoogilist süütegu, ega saa seesugust võimalust kujutleda. Ajalised ja kohalised tingimused süüteo sooritamiseks on alati erinevad, mida kurjategija peab

Vaade Tõrva raekojale

arvestama. Tihti on need aga seevõrd erinevad ja omapärased, et kurjategija tavalisest individuaalsest stiilist nende sooritamisel kuigi palju järele ei jää. Mõistagi oleneb väga palju ka ametniku vilumusest ning vaatlemise ja olukorda süvenemise andest.

Seega kurjategija individuaalse tööstiili tundmine ja selle taastundmine järjekordse süüteo puhul ei ole mingi alati mõjuv vahend, nagu seda ei ole ka ükski teine jälitusvahend. Ent nagu kogemused näitavad, heal juhtumil, kui kellegi stiili tunnuseid küllaldaselt olemas, saab ka seda vahendit tagajärjekalt kasutada. Püüame nüüd järgnevalt vaadelda, milles need stiilitunnused peamiselt avalduvad.

Need hetked on eespool loetletud informatsioonilehe sisu hulgas. Kõigepealt süüteo toimumise aeg. Kas keegi varastab päeval või öösel, hommikul, keskpäeval, õhtul, enne keskööd või pärast keskööd, see pole igakord sugugi juhuse asi. Otse vastupidiselt, tuntakse vargaid, kellel on harjumuseks varastada teataval päevaajal. Seepärast tuleb tähendada informatsioonilehes süüteo kordasaatmise aeg võimalikult ka kellaja järgi, igatahes seesuguse täpsusega, mis oli võimalik juurdlusega kindlaks teha. Edasi — teo kordasaatmise kohta. Nagu nägime erialade kartoteegi plaanist, liigitatakse kutselised vargad ja kelmid võrdlemisi üksikasjaliselt toimumise koha ja ruumide järgi. Seega koht tähendada mitte üksnes seal ja seal majas või talus, vaid näidata ka see ruumiosa, mis lahti murti või kust varastatud asjad ära võeti. Süüteo läbi omandatud asjade liigid, näit. toiduained, kasukad, palitud, kangad, lauahõbe, raha jne. Varastatud asjade üksikasjaline loetelu ja kirjeldused pole vajalised. Ühelt poolt seetõttu, et vastavaid aineid ja esemeid hoitakse tavaliselt teatavais ruumides, kuhu kurjategija on harjunud sisse tungima, osalt aga seetõttu, et kurjategijal on õnnestunud korraldada ainult teatavate ainete

või esemete enamvähem hädaohutu realiseerimise võimalust, valitakse saaki, mis enamasti alati on kurjategija modus operandi üheks tunnuseks. Teo toimimisviisi ja võtete üksikasjaline kirjeldus. Süüteo kordasaatmises võivad aset leida järgmised kõige enam iseloomustavad momendid: ettevalmistused, teostamise vahendid resp. võtted, vahendite käsitlemise tehnika, kaitse- ja varjamisvahendid toimimisajal, kasutatud veo- ja liiklemisvahendid, toimimise ajal asetleidnud füüsiliste tarviduste rahuldamine, abiliste kasutamine. Ettevalmistused seisnevad tavaliselt abinõude muretsemises, takistuste kõrvaldamises, ettekäände all sissetungimises, maakuulamises, abiliste kauplemises, ohvriga kokkuvõimises (kelmuste puhul). Neist tuleksid siin tähelepanu alla eeskätt takistuste kõrvaldamine, näit. omanik või vahimees meelitatakse teatava ettekäände all kõrvale, koer mürgitatakse, aknaaagid avatakse päeval (teatava ettekäände all sissetungides), ettekäände all sissetungimises, näit. taluteenijaks kauplemine ja ohvriga kokkuvõimimine kelmuste ettevalmistamiseks. Teostamise vahendid varguse puhul nähtuvad enamasti murdmisjälgedest, mida seepärast tuleb hästi põhjalikult kirjeldada ning võimalikult päevapildiga täiendada, kelmuste puhul aga tuleb põhjalikult kirjeldada kelmi(-de) trikki ja selle lavastamist, röövimiste puhul — olukorra kohaselt kas jälgede järgi või ohvri ellujäämise puhul — viimase kirjelduse järgi. Vahendite käsitlemise tehnika — oskusega, oskuseta, erilise võttega. Näit. tolmiti rida vargusi akna-klaasi purustamisega kaasatoodud kivi abil, kusjuures kivi alati oli mähitud paberisse. Kaitse- ja varjamisvahendid toimimisajal — maski kandmine, müra summutamine, valguse varjamine, signaalkellade ja telefonijuhtmete läbilõikamine, valve ülesseadmine, uste lukustamine või barrikaadimine seestpoolt jne. Kasutatud veo- ja liiklemisvahendid — niipalju kui need jälgede või tunnistajate kaudu selguvad. Toimimisajal asetleidnud füüsiliste tarviduste rahuldamine — toidurestitid, suitsumaterjali restid, vägijookide tarvitamine, väljaheited jne. Abiliste kasutamine, niipalju kui see kohal selgub. Toimija isiku jäljed — jala-, käelaba-, näpu-, hammaste jäljed, temalt mahajäetud esemed ja juhuslikult saadud isikukirjeldus on heaks täienduseks muule materjalile. Teo läbi kannatanu iseloomustus, kui see pakub midagi erilist, näit. oli joobnud olekus, lapse- või rauga-ealine, nõrga mõistusega, naine, puuduliku nägemise või kuulmisega, kui neid omadusi kasutati süüteo kordasaatmise soodustamiseks.

Informatsioonandmete tähtsamaks ülesandeks on üksiku isiku või ka kamba poolt soori-

tatavate röövimiste, varguste või kelmuste seeriaste arvestamine, et juhtumil, kui seeria kordasaatja kuskil avastatakse, oleks võimalik selgitusele võtta kogu seeria. Vahetalitus selles osas lasub Tall.-Harju krim.-komissari juures peetaval tööviisi keskkartoteegil. Teiseks aga, kõrvutades informatsioonilehete andmeid erialade keskkartoteegi andmetega, ei ole võimalu avastada teo kordasaatjat või vähemalt leida piiratud arv isikuid, kelle hulgast võiks kordasaatjat otsida (kelle senises töötamisviisis leidub ühiseid jooni informatsioonilehel leiduva süüteoga). On selge, et viimane ülesanne on raskeimaid ja aeganõudvaimaid, nii öelda tõeline kullapesemine, kuid seda on ka paljud teisedki jälitamisvahendid.

Juurdluskokkuvõtte d. Igast juurd-lusest, mis krim.-politseis iseseisvalt alustatud, välispolitseilt tööjaotuse korras saadud, prokuratuurilt või kohtuvõimudelt juurdlemiseks saadud, asutusilt või eraisikult saadud kirjalike teadaannete põhjal alustatud või teistelt politseiasutusilt kohtalluvuse põhjal saadud, täidetakse juurdluskokkuvõtte leht (vorm 93). Juurdluskokkuv. leht asendab krim.-politseis juurdluse alal ka lauajuhendit. Selleks varustatakse kokkuv.-lehed iga-aastase iseseisva järjekorra-numeratsiooniga.

Kokkuv.-leht sisaldab järgmised andmed:

- 1) süüteost kannatanu nimi, 2) ülesandmise aeg, 3) süüteo toimimise aeg ja koht, 4) süüteo kirjeldus, 5) süüteo läbi kaduma läinud asjade loetelu, kirjeldus ja väärtus, 6) ülesleitud asjade loetelu ja väärtus, 7) süüteo kordasaatja, 8) takistusabinõu süüteo kordasaatja vastu, 9) asja kantseleiline käik, 10) juurdlusega selgunud asjaolud, 11) läbiotsimisi toimetatud, 12) ametnike nimed, kes võtsid jälitamisest osa, 13) kokkuvõtte koostaja allkiri.

Tehniliselt kokkuv.-lehtede täitmine ja pidamine peab toimuma järgmiselt: Ametnik, võtnud vastu avalduse või koostanud oma algatusel algusprotokolli, täidab kohe kokkuv.-lehe p. 1—5 ja esitab avaldusprotokolli ühes kokkuv.-lehega krim.-komissarile edasise käigu määramiseks. On kantselei asjaajamist korraldav assistent (asjaajaja) või vastav kantseleiametnik kohal, siis viivitamata pärast algusprotokolli ja kokkuv.-lehe tagastamist komissarilt, vastasel korral aga esimesel võimalusel ametnik annab alustatud juurdluse ühes kokkuv.-lehega kantseleisse, kus mõlemad märgitakse jooksva järjekorranumbriga, juurdlus kantakse vastava ametniku kontrollraamatusse ning juurdlus antakse ametnikule, kellele see komissari poolt on määratud. Ühtlasi täidab kantselei samast juurd-lusest süüteost kannatanute kartoteegi kaardi.

Postiga saabunud juurdlustele ja juurdlemisettepanekuile teeb komissar posti avamisel juhatuse juurdluse edasisest käigust ja annab kantseleile, kus täidetakse iga kokkuv.-lehe p. 1—5, antakse järjekorranumber, kantakse vastava ametniku kontrollraamatusse, täidetakse süüteoost kannatanute kartoteegi kaardid ning antakse siis juurdlused vastavale ametnikele kätte.

Andes juurdluse kantseleile tagasi, täidab ametnik ka kokkuv.-lehe ülejäänud punktid juurdlemise tulemuste kohaselt, välja arvatud asja kantseleiline käik.

Juurdluse edasisaatmisel ja uuesti tagasisaamisel märgitakse kokkuv.-lehe kantseleilise käigu lahtrisse samad andmed, mis lauajuhendis kantakse asjakäigu lahtrisse.

Kantselei hoiab juurdluskokkuv. lehed järgmiselt alal: Kokkuv.-lehed ametnike käes olevate juurdluste kohta — eraldi kaante vahel numeratsiooni järjekorras, prokuratuuri või kohtuvõimudele saadetud juurdluste kohta — eraldi kaante vahel samuti järjekorra numeratsiooni järgi, kuni järjekordse kuu tegevusaruande koostamiseni. Pärast kokkuv.-lehtede kasutamist kuuaruande koostamiseks paigutatakse need numeratsiooni järjekorras kaante vahele pealkirjaga „19... a. juurdluskokkuvõtted“, avalikuks-tehtud eraldi avalikuks-tegematuist.

Kokkuv.-lehed juurdluste kohta, mis saadetakse postiteel või mille kohta saadetud vastuseid nõudvad vahetajad, hoitakse numeratsiooni järjekorras kaante vahel „Vastuseid ootav kirjavahetus juurdluste alal“.

Juurdluskokkuvõtted täidavad mitmesuguseid ülesandeid. Kõigepealt asendavad need juurdluste alal lauajuhendit, siis täidavad need märkimiku osa juhtumel, kui asi tuleb kohtus arutusele ning ametnikke kutsutakse tunnistajaks või süüdistajaks või kui asja kohta hiljem, pärast algjuurdluse ärasaatmist, saadakse täiendavaid andmeid, ning lõppeks, nagu nägime eespool, on juurdluskokkuvõtte andmete allikaks mitmesugustele kartoteekidele ja materjaliks kuuaruande koostamisel.

Nagu sellest nähtub, moodustavad juurdluskokkuv. väärtusliku teadete kogu, mis pärast nende korralikule täitmisele tuleb pöörata tõsiselt tähelepanu. P. 1 süüteoost kannatanu suhtes tuleb märkida peale nime ka elukoht ja amet, viimane lühidalt, näit. põllupidaja, põllutöeline, majaomanik, kaupmees, arst jne. Nimede kirjutamisel nii kokkuv. kui ka kartoteekides kirjutatagu alati esiteks perekonnanimi, siis eesnimi ja lõppeks isanimi. Nimed kirjutatagu alati selgelt loetavate tähtedega. P. 4 — süüteo kirjeldus — andku kokkuvõtliku, kuid siiski täieliku pildi teo koosseisust, niisiis

Rannapungerja

näidatagu ka kvalifitseerivaid asjaolusid. P. 5 — süüt. läbi kaduma läinud asjad — neis jaoskonnas, kus ei peeta kohalist süüt. läbi kaduma läinud asjade kartoteeki, tuleb täita hästi põhjalikult. Kus aga mainitud kartoteeki peetakse, seal võib p. 5 täita kokkuvõtlikult, nimetades ainult asjade liigid ja koguväärtuse, kuid tingimusel, et siis kadumaläinud asjade kaart koostataks juurdluse järgi. P. 7 — süüteo kordasaatja kohta, kui tal on esmakordselt tegemist politseiga, tuleb peale nime, täpse sünniaja ning elukoha anda võimalikult täielik iseloomustus, seega elukutse, haridus, perekondlik seis, teadaolevad iseloomujooned ja kalduvused. Kui isik on juba varemalt registreeritud, siis võib piirduda üksnes täiendavate andmete täiendamisega, mille hulka kuuluvad kehalised eritunnused, mis tekkinud pärast viimast registreerimist. Loomulik, et isiku nimi, sünniaeg, elukoht ja teo kordasaatmise ajal peetud amet tuleb igal juhul kokkuvõttele kanda, samuti see, kui isik on kindla ametita või elukohata. P. 10 — selgunud asjaolud — anda kõigepealt juurdluse juurde võetud asitõendite loetelu ja kui võrd võidi neid kasutada ning edasi oluliste tunnistajate ja teokordasaatja seletuste kokkuvõtt, samuti ka jälitamisest osavõtnud ametnike isiklikud tähelepanekud.

Süütegudest kannatanute kartoteegi kaardile tuleb kirjutada süüteoost kannatanu perekonna- ja eesnimi, kokkuvõtte number, aastanumber ja süüteo nimetus. Kaardi suurus 7×11 sm, kaardid hoitakse alal tähestikulises korras.

6. Kartoteekide kartoteek — peakartoteek. Sellesse kartoteeki koondatakse kaardid kõigi vastutusele võetute kui ka muil asjaoludel süütegevuses kahtlustatavate kohta. Kaardile märgitakse: isiku perekonna-, ees-, isa- ja hüüdnimi, sünniaeg, elukoht, amet, juurdluskokkuvõtete numbrid ühes

aastanumbritega, toimetatud süüteo nimetus (vargus, süütamine jne.) resp. kahtlustuse põhjus, vanglasse paigutamise ja vanglast vabanemise ajad. Edasi märgitakse samale kaardile daktüloskoobiliste kartoteekide ja fototeegi kaartide vormelid ning märged aktivistide, eritunnuste ja erialade kartoteekide kaartide ning rändavate kutseliste kausta olemasolust. Samasse kartoteeki paigutatakse ka Koostöö juhtnööride kohaselt välispolitseilt saadavad kaardid viimase poolt vastutusele võetud isikute kohta, kui kartoteegis juba ei leidu sellenimelise isiku kohta kaarti; vastasel korral tehakse olemasolevale kaardile vastav sissekanne. Kartoteeki peetakse tähestikulises korras.

See kartoteek osaliselt asendab lauajuhendi tähestikku vastutusele võetute osas, kuid ta peamine ülesanne seisneb isiku kohta teistes kartoteekides ja teadete kogudes leiduvate andmete olemasolu kättejuhatamises. Selle kartoteegi puududes tuleks igakord mitmest kartoteegist järgemööda otsida, kas isiku kohta ei leidu neis andmeid, nüüd aga lahendab peakartoteek selle küsimuse ühe käevõttega. Et peakartoteek ise oleks kergesti ülevaatlik, selleks tuleb peakartoteegi kaartide koostamisel talitada järgmiselt:

Kaardi ülemisele äärel keskele kirjutatakse registreeritu perekonnanimi (hästi selgete tähtedega!) ning uuel realt kohe vasakult äärest — ees-, isa- (ema-) ja hüüdnimi, sünniaeg ning elukoht ja amet kaardi alustamisel. Iga juurdluskokkuvõtte ühes süüteo nimetamisega kantakse kaardile uuel realt, kusjuures kokkuvõtte numbrid märgitakse kaardi paremale äärel üksteise alla, näiteks 675-28, millest viimased kaks numbrit tähendavad aastaarvu. Ülemisele äärel perekonnanime kõrval märgitakse vasakule — daktüloskoobiline vormel, paremale — fototeegi vormel. Aktivistide, eritunnuste, erialade ja rändavate kutseliste kaartide olemasolu märgitakse kaardi vasakule äärel leppetähtede näol üksteise alla, milleks tuleb varuda ruumi. Leppetähed on järgmised: aktivist — „A”, eritunnus — „ET”, eriala — „EA”, rändkutseline — „R”.

Vanglasse paigutatute suhtes, kui need vabastatakse teise krim.-politsei piirkonnas ja kuuluvad enne vabastamist saatmisele krim.-politseisse, teatab vabastamise piirkonna krim.-komissar isiku vanglasse paigutamise piirkonna krim.-komissarile vabastamise täpse aja ning kuhu vabastatu kavatseb asuda elama.

Arseenmürgitus

Sageli tuleb ette juhtumeid, kus inimene mürgitatakse arseeniga. Tõukeid selliseks raskeks kuriteoks võivad anda väga mitmesugused asjaolud, nagu lootus saada mõne suurema vara või talu pärijaks, kõrvaldada oma vihamehi või vaenlasi jne. Sarnased surmajuhtumid on väga salapärased ja eriti seepärast, et ei suudeta otsekohe taibata, millise teoga siin on tegemist. Noore ja seni täiesti terve inimese äkilise haigestumise ja sellele järgnenud peatse surma puhul tekib alati kahtlus, et kas surm pole tekitatud kuritahtlikult, ja siin ettevõetud uurimuste tulemused selgitavad alati surma põhjused. On aga tegemist elatanud inimesega, kellele surm tekitatud arseni mürgituse läbi, siis ollakse tihti arvamusel, et isik on surnud loomulikkult surma vanaduse nõrkuse tõttu, ja sarnasel korral maetakse ta ilma mingi juurdluse toimetamiseta ja nii võib toimunud kuritegu jääda igaveseks avastamata.

Nii kirjutab ka prof. dr. A. Brüning „Archiv für Kriminologie 5. u. 6. Heft 1938“. Kuna arseenmürgituse sümptoomid on väga mitmesugused ja võivad seista ainult mao ja soolte tegevuse häiretes, siis jäävad asjasse pealis-

kaudselt suhtumise tõttu ka veel tänapäevgi siin ja seal surmaga lõppenud arseenmürgitused avastamata. Ainult harva möödub surmav arseenmürgitus kiirelt. Seepärast omavad siin õiged ja õigeaegsed arsti poolt ettevõetavad diagnoosid väga suure tähtsuse. Ühe aasta eest surnud prantsuse keemiku Fonzes-Diaconi poolt kirjeldatud 3 järgmist juhtumit näitavad, kuidas arsti tähelepanelikkuse ja ettenägelikkuse läbi suudeti päästa üks inimelu ja avastati kaks juba varemalt toimitud mõrva.

Keegi täiesti terve ja noor tüdruk, perekonnast, kus mõned aastad tagasi 2 naist äkki oli surnud, haigestus öösel vastu 26. dets. 1929. a. ilma nähtavate põhjusteta kõhulahtisusse ja hakkas oksendama. 27. dets. hommikul kohale kutsutud arstile kaebas haige, et tal olevat üldine nõrkus, tõmblevad valud allkehas, söögi vastu tundvat järelestust ja kange janu. Söödud toidu oksendas välja; oksed oli hapu ja kollakaks värvunud. Sagedased väljaheidet olid vedelakujulised ja haisevad. Vahetevahel olid haigel krampid ja vere ringvoolu häired kätes ja jalus. Sellele lisandus veel haige halb väljanägemine, surumistunne alumises ke-

haosas, punased laigud kehal ja pulss 100 lööki minutis. Eriti oli tähelepanuväärne, et uriin sisaldas munavalget.

Haige oli möödunud õhtul, enne arsti tulekut, söönud mune, kalkunipraadi ja jõulutoite. Kuna sarnane tugev söömine pühade ajal toob sageli enesega kaasa seedimishäireid, siis arvas arst, et ka siin on tegemist samasuguse olukorraga ja andis haigele peptooni ja üht mikstuuri. Sellele vaatamata haige seisund ei paranenud ja arst kutsuti uuesti 12. jaanuaril kohale. Ta leidis patsiendi olevat vähe paranenud, kuid juurde oli tulnud uusi haiguse sümptome. Nimelt hingamisraskus, õhupuudus, higistamine ja piinav köhimine. Võis mõelda, et tegemist on tuberkuloosiga. Nüüd juhtis haige ise sellele tähelepanu, et tema ihunahk muutub järjest tumedamaks ja kuivemaks, pronksivärviliseks. Ka kohale kutsutud eriarst suutis vähe aidata. 22. jaanuaril haige juures esile tulnud menstruaatsioon parandas näiliselt haiget ajutiselt, kuid hiljem tulid jälle ägedad kõhulahtiolekud, palavik tõusis ja haige ei olnud enam suuteline voodist oma jõul tõusma. 31. jaanuaril ilmnesid halvatusnähted ja üldised liikumise häired liigendesis. Viimaks 1. veebruaril toimetati haige haiglasse. Nii eraldati ta kodusest ümbruskonnast, anti arstide alalise valve alla.

Peale haiglasse viimist tundis haige päeval ägedaid õhupuuduse hooge ja südameatakke, mida suudeti rahustada hapnikuga ja südant kõvendavate vahenditega. Kliiniliselt uurimisel tehti kindlaks raskekujuline kehveresus. Väljaheites leiti verd. Nüüd võeti ette uriini ja juuste keemiline uurimine. Seejuures pandi tähele, et juuksed olid nõrgalt peanaha küljes kinni ja neid võis kergesti välja tõmmata. Peanahal leidis pruunivärvilisi laike. 4. veeb-

ruaril tõusis palavik 40°-le. Ninast hakkas jooksuma verd ja halvatusnähted suurenesid. Väliselt oli paremal ülal puusal näha punasevärviline laik. 7. ja 8. veebruaril suurenesid laigud, kuid haige võttis juba toitu ja palavik alanes.

9. veebruaril võeti ette üldine ja üksikasjaline haige järelevaatatus. Vaatamata piinavale haigusele vastas haige esitatud küsimusile loogiliselt ja selgelt. Tema keha oli üleni pruuniks muutunud, kuna jalad ja käed olid halvatud. Samal päeval koguti haigelt 900 gr. uriini, mille prof. Fonzes-Diacon keemiliselt läbi uuris. Tulemus oli, et uriin sisaldas 1 liitri kohta 11,5 mg arseeni. Sellest peale uuriti keemiliselt ka varemalt kogutud uriin ja leiti:

		mg arseeni
3.—4. veebr. kogutud	1000 ccm uriinis	11
4.—5. „ „	1350 „ „	45,9
5.—6. „ „	1250 „ „	61,2
6.—7. „ „	800 „ „	35,2
7.—8. „ „	1850 „ „	31
8. „ homm.-õht.	900 „ 12 tunnis	49,5
9.—10. „	900 „ 24 „	8,7

Kokku 242,5 mg arseeni.

Sellest näeme, et haige oli ühe nädala kestel eritanud kehast teatava hulga arseeni, mis vastab $\frac{1}{3}$ grammi arseenhappele, s. o. selle mürgi surmavale annusele. 4. ja 5. märtsil uuriti viimast korda uriini ja siis leiti seal ainult arseeni jälgi. Samuti leiti ka haige veres ja juustes arseeni, 27. veebruaril äralõigatud juustes leiti ligi 0,05 mg. arseeni.

Nii jõuti siis viimasel üldisel ülevaatuspäeval selgusele, et oli tegemist arseenmürgitusega, mis väljendus seedimisrikkete, nahamuutuse ja närvide rikkete. See otsus sai kinnitust veel sellest, et veres, juustes ja uriinis leidis arseeni. Reeglipäraselt ettevõetud uriini keemilise uurimise järele võidi tulla otsusele, et haigele oli arseeni antud terve rea üksikute annuste näol ja et uriinis leiduv kogu arseeni hulk oleks tekitanud korraga sissevõtmisel nimetatule surma. Järelikult oli antud haigele arseeni 26. detsembri ja 1. veebruari 1930. a. vahel järk-järgult ja pidevalt, mis lõppeks pidi kaasa tooma surma. Veel 6. sept. 1930. a. oli haige seisund niivõrd vilets, et ta ei olnud suuteline teenima enesele tööga ülalpidamist.

Pidades silmas kirjeldatud juhtumit, võeti nüüd kahe algul nimetatud naise laibad hauast välja, et ka nende surma põhjusi lähemalt selgitada. Proua Sa. oli surnud 28. mail 1922. a. Ta oli 30 a. vana ja kuni surmani olnud alati tervise juures. Sama aasta aprillis oli ta äkitselt haigestunud kõhulahtisusse ja hakanud oksendama. Kuna ta oli enne seda kala söönud, siis arvati, et need nähted on kuidagi

Kvaliteedi tunnus-
märk lauatarvetele
hõbedast
ruuhõbedast
alpakast

J. KOPPE

TALLINN · DIKK 27

olenevad nimetatud toidust. Olukord halvenes ja ta kaebas kangete valude ning selle üle, et ta enam ei tundvat oma käsi ega jalgu. Vahel oli tema seisund parem, vahel halvem. Ta jäi üha nõrgemaks, kaotas viimaks nägemise ja suri ootamatult.

Puusärgi avamisel selgus, et laip oli täiesti kõdunenud. Võeti uurimise alla laiba juuksed, mõningaid luid ja kolp ning selle sisemuse osi. Seejuures leiti, et 10 gr hoolikalt puhastatud juukseid sisaldasid 0,05 mg arseeni ja kolba õones olevas massis leidus nähtavaid arseeni jälgi.

Proua Su., 28 a. vana, läks esmakordselt arsti juurde 12. märtsil 1929. a. nõrkuse, hirmutunde, oksendamise ja valude pärast mitmesuguseis kehaosis. 20. märtsil olid sagenenud oksendamised ja 3. aprillil oli temperatuur 38°. Punased laigud kehal lasksid oletada sarlakit. Haige jäi järk-järgult nõrgemaks, kaotas viimaks nägemise ja suri 12. mail 1929. a.

Puusärgi avamisel leiti peaaegu hästi alalhoidunud laip. Võeti ette keemilisi uurimusi ja leiti, et

150 gr maksa massis leidus	0,6 mg arseeni,
75 „ neerudes	0,21 „ „
74 „ maos	0,23 „ „
75 „ sooltes	0,16 „ „
10 „ juustes	0,07 „ „

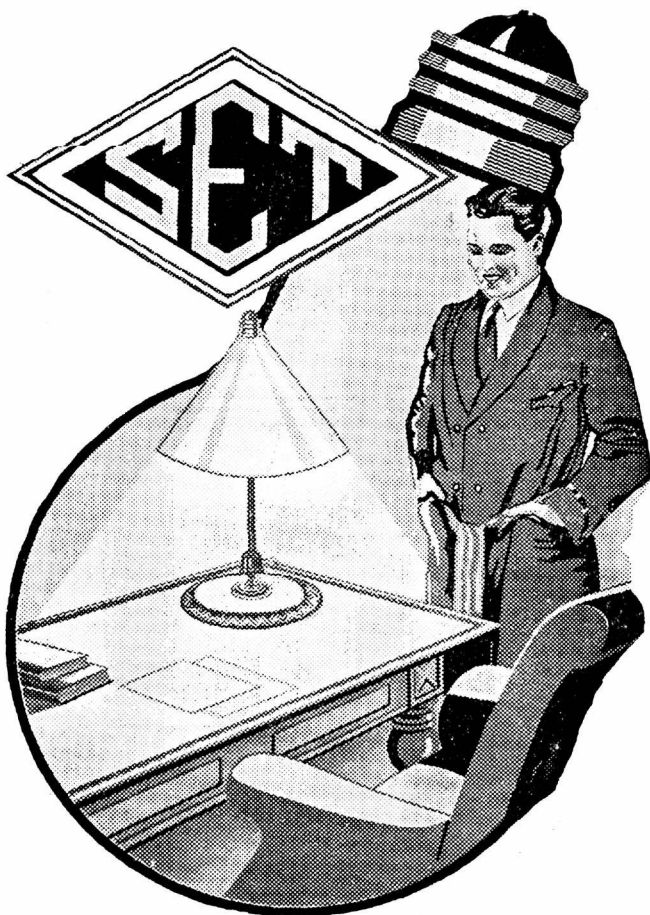
Haigusnähte ja arseeni leidude järgi kehaorganais tuldi ka siin otsusele, et surma oli põhjustanud sissesöödud arseen. Mitte nii selge ei olnud aga see surmajuhtum Sa. juures, kuna tema haigus oli vähikute poolt kirjeldatud ja ka laip oli väga kõdunenud. Sellele vaatamata olid ka siin asjatundjad arvamisel, et tegemist on mürgitusega. Muidugi ei võidud seda sarnase kindlusega tõendada, kui seda pr. Su. juures. Aeglane haigusekäik ja kord-korralt halvenemine vihjasid sellele, et mõlemal juhtumil oli antud mürki järk-järgult üksikute annuste näol.

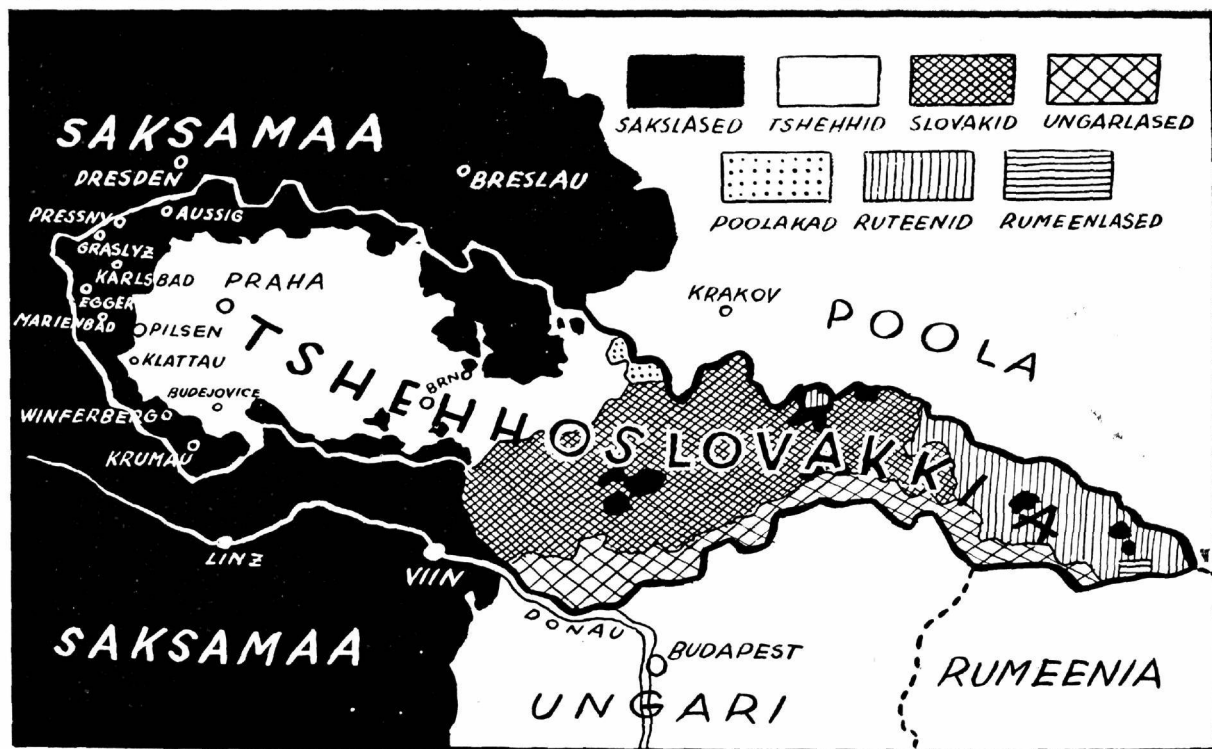
Need 3 kirjeldatud juhtumit, iseäranis aga esimene, näitavad, kui mitmekujulised võivad olla arseenmürgituse tunnused. Kui ei oleks võetud ette keemilisi uurimisi uriini, juuste ja vere juures, siis oleks võidud mõelda paljudest teistest haigustest ja haiget vastavalt ka ravigi. Samal ajal aga oleks võidud kurja käe läbi järk-järgult uute annuste viisi seda salapärasest mürki sisse anda.

Arseenmürgituse kindlakstegemise juures omab üha suurema tähtsuse juuste keemiline uurimine. Olgu siin tähendatud, et sel alal on palju väärtuslikku tööd tehtud van Itallie poolt, kes on uurinud arseeni laialivalgumist juustesse ja küüntesse. Van Itallie lähtub oma uurimustes sellest seisukohast, et inimese juuksed kasvavad päevas umbes 0,5 mm ja ühes

kuus 1,5 sm. Selle seisukoha kinnituseks, milisel määral juuksed arseeni vastu võtavad, kasutab ta võimalikult pikki juukseid, mida tuleb lõigata 3—4 ossa. Juurtelähedased, kesk- ja ülemised osad uuritakse üksteisest eraldi ja selgitatakse arseeni sisalduvus iga 100 gr kohta. Sarnaselt andsid 100 gr juurtelähedasi juukseid 0,47 mg, keskosad 1,31 mg ja ülemised osad 1,96 mg arseeni. Nende andmete järgi võidi arvutada, et inimesele oli antud arseeni 13—14 kuud tagasi. Ühe naise 42 sm pikkuste juuste uurimisel võidi samasugusel viisil kinnitada, et talle oli arseeni antud 1½ aasta eest. Kuna teatud isiku mõistatusliku surma puhul tuleb kuritegu jälitajal politseiametnikul paratamata tegelda tema surmaeelsete nähete ja olukorra selgitamisega, siis võime ka meie siin toodud näiteist nii mõndagi õppida.

Arseen surma tekitamise vahendina on jäänud viimasel ajal küll tagaplaanile, kuid siiski peame kõikjal tema tarvitamist arvestama. Alati võib see saladuslik mürk üles tõsta uusi ja uusi küsimusi ja ei ole loota, et see võiks kaotada oma väljapaistvat seisukohta toksikoloogses literatuuris.

Tšehhoslovakkia rahvuste kaart. Meie näeme, et selles riigis elab väga kirju rahvustik. Märgid kaardil näitavad nende asukohti

J. ANIMÄGI

Tšehhoslovakkia saatus

„Tšehhoslovakkia on tuhande-aastane riik“ — ütlevad tšehhid mitte ilma iseteadvuseta ja rahvusliku uhkustundeta. Selle hüpoteesi vastu, mis on küll tšehhide aksioomiks, vaieldakse, eriti aga sakslaste poolt, kes varem on tšehhidel lubanud kõnelda ainult riikliku mõtte tuhande-aastasest arengust, uemal ajal aga määritlevad tšehhe kui „vähekultuurilist rahvast, kes ei tea kust on tulnud.“

Olgu nüüd nende aksioomide, hüpoteeside ja vastuväidetega kuidas on, kuid ajaloolised tõsiasiad kinnitavad, et Tšehhoslovakkia vabariik ta senisel, võib-olla peagi muudetud kujul ja piires, on Versailles, St. Geraini ja Trianoni rahulepingute sünnitus. Ent seejuures on salgamatult mäginginud määratu suurt osa tšehhide rahvuslik ja poliitiline uuestisünd juba 18. ja 19. sajandil. Selle uuestisünni kohta võiksime märkida paari lausega, et algul, 18. sajandil, oli tšehhide liikumine vaimse iseloomuga, millele 19. sajandil loogiliselt järgnes rahvuslik-poliitiline liikumine. Tšehhi ajaloolane Palacky lõi alused nn. Böömi riigiõigusele, mille põhjal „Wenzeli kroonimaa“, Böömimaa, Määrimaa ja Sileesia pidid, ühendatuna föderatiivriigiks, kuuluma Ungari eeskujul Habsburgide keiserriigi raamesse. Sellest mõttest, nagu kinnitatakse, pidas tšehhi rahva enamuse kinni veel maailmasõja algpäevil, ehkki siis muutus elavamaks revolutsiooniline liikumine. Kui aga Euroopa keskriigid läänerindel varisesid kokku, oli asi niivõrd küps, et kuulutati välja Tšehhoslovakkia vabariik, millele ülalmainitud rahulepingud andsid lõpliku kaju.

Nüüd, kus päevakorral Tšehhoslovakkia jagamine, on kerkinud küsimus, kas uue riigi loomine antud piires ja koosseisus oli tark tegu, kas pole tehtud viga, lõigates tšehhidele ajalooliselt kuuluvaile maa-aladele võõrkehana juurde Sudeedisaksa, Ungari ja Poola alasid?

Paistab, et uue Tšehhoslovakkia loomisel ja ta piiride tõmbamisel lasti ennast juhtida nii mineviku kogemustest kui ka tuleviku väljavaateist, kusjuures vististi ei oldud päris kindel, et pärast maailmasõja lõppu sõlmitud rahu- ja muud lepingud jäävad muutmatult püsima igavesest ajast igavesti.

Seda oletust tahab kinnitada neil päevil Tšehhoslovakkia kindralstaabi koloneli E. Moraveci sulest ilmunud teos „Tšehhoslovakkia strateegiline tähtsus Lääne-Euroopale“. Mainitud teoses öeldakse muuseas, et see, kes valitses Kesk-Doonau üle, oli isandaks ka kogu Kesk-Euroopa üle. Tolles strateegilises ruumis kujutab tšehhi lausikmaa enesest looduslikku kindlust, mis põhjast on piiratud Sudeedi mägedega. See kindlus löi tagasi rünnakuid ja surve idast ja põhjast. — Kui Saksamaa omal ajal suunas oma poliitika nn. „eu-raasia“ telge mööda (Hamburg-Praha-Budapest-Alexandrette-Pärsia laht), siis alistast ta pikkamööda oma mõjule kõik sellel teljel asetsevad riigid, koguni vallutades mainitud telje maailmasõja päevil. Sõja kaotamine tõmbas kriipsu läbi Saksamaa plaanidest.

„Euraasia telje“ Euroopa jätku pikkus on 1750 km. 1937. aastal oli sellest jätkust Saksamaa mõju all 470 km, s. o. 900 km vähem kui 1914. a. ja tervelt 1350 km vähem kui 1918. a. Sellevastu aga

kontrollib Tšehhoslovakkia telje jätkust 480 km, Ungari 200 km ja Rumeenia 600 km. Need kolm riiki on takistuseks Saksa tungimisele mitte ainult kagusse, vaid ka otse itta. Tšehhoslovakkia kõrvaldamisega Saksa ekspansioon mitte ainult ei kindlusta oma tiibu, vaid omandab baasi teotsemiseks kolmes suunas — Itaalia, Balkani ja Ida (Poola ja Venemaa) suunas.

Peale selle on Tšehhoslovakkia Saksamaale tõkkeks ka muus suhtes. Nimelt on Põhja-Tšehhoslovakiast Stettinini ainult 250 km, millel on suur tähtsus õhusõja puhul, eriti veel Tšehhoslovakkia-Prantsuse-Vene pakti kehtimisel. Rumeenia naftassein asetseb Saksa õhubaasidest 1300 km kaugusel. Tšehhoslovakkia, kelle kontrolli all on, nagu öeldud, 480 km „euraasia teljest“, osutub Rumeenia nafta kaitse eelpostiks. Tšehhoslovakkia piirilt aga on Rumeenia naftaallikateni ainult 300 km.

Nii kolonel E. Moravec väidab, mis ei tundu otsituina. Ja võib-olla, et parkümmend aastat tagasi ei olnud niisugused sõjapoliitilised kalkulatsioonid võõrad Versailles ja teiste rahulepingute strateegilistele ekspertidele. Vististi taheti siia luua küllalt vastupidav puhverriik tulevase Saksamaa ning nende objektide vahel, millele oli sihitud vana Saksamaa ekspansioon.

Kuid selle tagajärjel kujunes Tšehhoslovakiast mitte rahustervikuline, vaid rahvuste riik. Territooriumil, mille suurus 140.394 ruutkm, elab tervelt kuus rahvust: 7.480.000 tšehhi, 3.300.000 (Saksa andmeil 3 ja pool miljonit) sakslast, 2.345.000 slovakkid, 720.000 ungarlast, 568.000 rutenlast ja 100.000 (Poola andmeil 200.000) poolakat. Tahab olla päris selge, et ei kahekümne aasta ega ka sajandite kestel ei saa niisugust segu sulatada homogeenseks tervikuks. Seda enam, et isegi tõuliselt ühte gruppi kuuluvate rahvuste vahel ei ole üksmeelt, nagu näiteks tšehhide ja slovakkide vahel, mis eriti teravasti ilmnus siis, kui käesoleva aasta aprillikuus algas sudeedi-sakslaste aktiivne liikumine autonoomia taotlemise suunas. Siis nõudsid ka slovakkid enesele samasuguseid õigusi.

Sellest nähtub, et rahulepingutega vahest ainult poliitilis-strateegilisel kaalutusil loodud riik ei ole võimeline koondama ühisriikliku idee üm-

ber kõiki rahvusgruppe, eriti veel siis, kui väljastpoolt antakse ühele kui teisele rahvusgrupile meelitavaid lootusi. Pragused sündmused kinnitavad seda väga piltlikult.

Eelpool mainisime Tšehhoslovakkia strateegilist seisundit. Peatume selle ja ka kaitsevõimaluste juures pisut lähemalt, kasutades sõjaasjatundjate arvamusi.

Ligemale kolme aasta eest avaldas sakslane Evald Banze tuleviku sõjale pühendatud raamatu „Raum und Volk im Weltkriege“ (Ruum ja rahvas maailmasõjas), milles lahendatakse ka Tšehhoslovakkia saatust. Autor, kes juba siis nägi ette Austria liitmist Saksamaaga, kirjutab, et Tšehhoslovakkia on mädapäiseks Saksamaa küljel, mille opereerimine ei olevat sugugi raske ega keerukas: on ainult vaja paisata Tšehhoslovakkia peale kaks armeed, üks põhjast, teine lõunast, et murda varbariigi vastupanu. Ja tõesti, pärast Austria ühenddamist Saksamaaga on Tšehhoslovakkia strateegiline seisund muutunud väga halvaks ja ohtlikuks. Põhjas ja loodes, nüüd aga ka lõunas, jookseb Tšehhoslovakkia piiri kokku Saksa piiriga. Kagus on Ungari ja Rumeenia, kuna kirdes on naabrigi Poola. Kogu piiride pikkus on 4000 km ning sellest on vahest ohutu ainult 200 km pikkune piirilõik Rumeeniaga. Piirid iseenesest ei paku küllalt töhusaid takistusi moodsele ründajale: on mitu mäemassiivi, millest võib aga minna ka mööda, on paar jõge, mille ületamine ei paku just erilisi raskusi, ja Doonau 172 km pikkuselt. Ka ühendusteid ei vasta enam hästi kaitse nõudeile. Lisaks sellele on kunstlikud kindlustused püstitatud peamiselt Sudeedimaal, s. o. kohal, kus elanikud ei soodusta, vaid pigemini segavad ja kahjustavad kaitset.

Kuna ähvardus Tšehhoslovakkia kohal on ripunud aastaid, siis on ka valitsus võtnud tarvilise vastavastabinõud. Viimasel ajal on püstitatud ohtlikes paigus ja piirilõikudes väitsaid kindlustusi, mida sõjaasjatundjad peavad parimaiks Euroopas. Ka on Tšehhoslovakkia läinud üle kaheaastasele väeteenistusele, mis võimaldab sõdurite head väljaõpet. Armeed, kelle rahuaegne koosseis ulatub 172.000 mehele, on hästi varustatud kodumaise sõjatööstuse (kuulsad Skoda relvatehased)

Tšehhi sõjaväelasi manöövreil Böömis

Välismaalaste sissesõidu- ja peatuslubade kord Soomes*)

Välismaalaste viibimine Soomes peatusloa põhjal.

Välismaalane, kes soovib peatuda Soomes kauem, kui sissesõiduloas on tähendatud, peab õigeaegselt enesele muretsema peatusloa — läänikubermangu) valitsuselt. Peatusloa vorm on koostatud siseministeeriumilt.

Peatusloa saamise avaldus kirjutatakse siseministeeriumi poolt koostatud küsimuslehele, see avaldus tuleb anda kohalikule politseiasutusele, kelle piirkonnas välismaalane omab kindla elukoha, lisandades sellele passi ja 2 päevapilti. Seejärel politsei saadab selle koos oma arvamusega läänivalitsusele. Viimane palub omakorda teateid ja arvamusi välisministeeriumilt ja poliitiliselt politseilt. Kui nende poolt ei ole takistusi peatusloa andmiseks, võib läänivalitsus anda peatusloa kuni 1 aastani, kuid mitte üle sooviavaldaja passi kestvuse. Välisministeeriumi nõusolekuta ei saa välja anda peatusluba. Läänivalitsuse otsuste vastu ei saa edasi kaevata. Peatusluba võib pikendada ka teine läänivalitsus, järele pärides enne eelmi-

poolt. Paljudel juhtumel (suurtükivägi) on relvad isegi paremad Saksa ja Prantsuse omist. Tubliks peetakse ka ohvitseride kaadrit, kes oma ettevalmistuse ja kogemused saanud Tšehhi leegionides, Austria armees ja ka oma koolides. Väga arnenud on ka õhujõud, mille kogusuurus olemasolevate andmete järgi on 40 eskadrilli.

Sõja puhkemisel võib Tšehhoslovakkia kahe kuu kestel panna välja poofteist mitjonit nässi rehvastatud ja varustatud meest, kui aga kaitseteetlusse kutsutakse meeskodanikud 17. kuni 60. eluaastani, siis saadakse kokku kolm miljonit meest. Kuid nende jõududega suudab Tšehhoslovakkia vaenlasele, näiteks Saksamaale, panna vastu ehk ainult üks kuu ning osutub paratamatult võidetuks, kui väljastpoolt ei tule abi. Koalitsioonisõja puhul, kus kokkupõrke saatust lahendatakse teisel rindeil, on Tšehhoslovakkia tähtsus määratu suur.

Kuidas on aga lood Tšehhoslovakkia abistamisega?

Sõjaasjatundjad arvavad, et liitlaste abi ei ole võimeline saabuma rindele õigeaegselt ja küllaldaselt arvul. Poola ja Ungari erapooletuks jäämisel osutub ainsaks piiriks, mille kaudu suundub inimmaterjali ja varustuse juurdevool, Rumeenia piir. Kuid siin osutuvad puudulikeks ühendusteel. Elavjõud Nõukogude Venemaalt, kes mitteprovotseeritud kallaletungi korral peab minema appi Tšehhoslovakkiale, võivat mainitud piiri kaudu saabuda kohale alles kümnendaks päevaks pärast sõja puhkemist. See aeg on minimaalne, ja nii peetakse tõenäoiseks, et seks ajaks võivad saabuda vaid ainult eelosad, kuna kõigi abistavate korpuste (kõneldakse 400.000 mehest) koondamiseks ja kohaletoimetamiseks kulub kolm kuud.

Kuid vaatamata strateegilisele halbusele ja kaitsejõudude vähesusele seisab Tšehhoslovakkia oma iseseisvuse ja puutumatusel kindlal valvel ning tema vallutamise vastase poolt ei kujune kergeks jalutuskäiguks, seda ka mitte nn. „välkkiire sõja“ puhul.

selt läänivalitsuselt teateid. Peatusloa andmisest peab väljaandev läänivalitsus eelmisele läänivalitsusele teatama. Peatusloa võib siis anda kuni 3 aastani. Läänivalitsus võib antud peatuslube ka tühistada, sel puhul tuleb see välismaalasel ära võtta. Läänivalitsus võib ära määrata, millal välismaalane peab lahkuma Soomest ning missuguse aja möödumisel ta võib tagasi tulla. Otsus astub seadusejõusse 14 päeva möödumisel, arvates asjaomasele teatavaks saamise päevast. Kui peatusluba on ära võetud tööloa andmata jätmise tõttu, siis ei või välismaalane tagasi tulla Soome enne 6 kuud, muil juhtumel 1 a. — 5 aastani.

Otsuse vastu saab edasi kaevata siseministeeriumile, välja arvatud, kui peatusluba koos tööloaga on tühistatud. Läänivalitsus võib määrata kindlaks riigi julgeoleku huvides, missuguses riigiosas välismaalane ei tohi viibida ja elada. Vastav märkus tehakse peatusloale. Selle otsuse vastu välismaalane ei saa kaevata.

Välismaalaste väljasaatmine.

Siseministeeriumil on õigus välismaalast Soomest välja saata riikliku julgeoleku huvides või mõnel muul põhjusel. Otsus tuleb teatavaks teha välisministeeriumile ja poliitilisele politseile. Sel viisil Soomest väljasaadetud välismaalane ei või Soome tagasi tulla. Läänivalitsus, saades otsuse välismaalase väljasaatmisest, peab hoolitsema selle eest, et temalt peatusluba ära võetaks, kui see oli talle välja antud.

Kui leitakse, et peatub Soomes välismaalane, kel pole õigust selle määruse kohaselt seal viibida, peab politsei sellest kohe teatama läänivalitsusele. Viimane teeb omakorda politseile korralduse välismaalase maalt väljasaatmiseks, kui läänivalitsus ei anna välismaalasele võimalust hankida enesele seaduslikul teel peatusluba. Läänivalitsus võib küsimuse otsustamise ajaks välismaalase vahistada või asetada erilise valve alla. Kui välismaalane saadetakse läänivalitsuse korraldusel maalt välja, tuleb otsus teatavaks teha välisministeeriumile ja poliitilisele politseile.

Tööload.

Välismaalane, kes soovib astuda Soome teenistusse töötajana, ametiõpilasena, palgasajana, ettevõtjana jne., peab enne Soome tulekut enesele hankima tööloa välisministeeriumi kaudu. Hankides tööloa alles Soomes olles, võib selle anda ainult erandjuhtumel. Samuti peab välismaalane siin Soome laevale teenistusse astumisel omama tööloa. Tööloa võib pikendada, kuid seda ainult õigeaegselt. Tööloa omanikult ei nõuta, et ta peaks teotsema sel tööalal, milleks ta enesele palus loa. Välisfirmade esindajad, välismaalased, neilt ei nõuta tööloa, kui nad seaduslike volinikena hangivad välismaa ettevõtetele tellimisi peatusaja kestel.

Välismaalane, peatudes Soomes peatusloaga, saab tööloa läänivalitsuselt, muil juhtumel välisministeeriumilt. Tööloa antakse sotsiaalministeeriumi nõusolekul. Antud tööloa võib ära võtta. Aravõtmisest tehakse märkus passile või pea-

*) Vt. algus „Politseilehes“ nr. 17 s. a.

Jooks gaasitorbikuga

fusloale. Töölubade äravõtmise otsuste vastu ei saa edasi kaevata. Tööloa kestus oleneb peatusloa kehtimisajast.

Poliitilisele pagulasile antakse ajutine tööloa.

Tähtajaline tööloa on maksev ainult selle kutselise töö sooritamiseks vastavas ettevõttes, kuhu oli tööloa palutud. Kui töövõtja siirdub teisele tööalale või mujale töökohta, peab ta hankima uue tööloa. Tähtajaline tööloa on maksev ka teises läänipiirkonnas, kui töövõtja teeb sama tööd tööandja teisis ettevõttes. Ajutise tööloa kohta ei ole kehtivad need kitsendused.

Töövõtja, kes palkab välismaalase tööle, on kohustatud sellest teatama kohalikule politseile linnades ja alevites ühe ja maal kolme päeva kestel. Määruse rikkumise puhul karistatakse:

Soome riigi kodanikke, kes ei teata, et välismaalane töötab tema ettevõttes, kuni 50-päevase arestitrahviga. Kui tööandja jätab teatamata, et välismaalasel töövõtjal pole tööloa, siis karistatakse kuni 75-päevase arestitrahviga. Kui välismaalane rikub seda seadust või selle seaduse põhjal antavaid määrusi, siis karistatakse, kui selle karistamine teisel valjemini pole ette nähtud, kuni 100-päevase arestitrahviga.

Erilisist määrusist nähtub, et Soome saatkonnad, konsulaadid, kui välisministeerium seda teisi ei korralda, peavad saatma iga kord pärast vä-

lismaalasele viisumi andmist, küsimuslehed koos päevapildiga välisministeeriumile, ühes teatega, kui pikaks ajaks sissesõit ja peatumine on lubatud.

Välismaa kullereil peab olema Soome saabudes kaasas vastav tõendis, et ta on vastava riigi kuller ja ka ametlik nimistu selle üle, missuguseid pitseeritud pakke toob enesega kaasa. Välismaalane võib sissesõiduloaga reisida kogu riigis, kui see pole teisiti korraldatud, et teatavil kohtadel peab olema selleks veel eriline luba.

Välismaalane, kes peatub Soomes peatusloaga, on kohustatud oma elukoha muutmisel kohe teatama vastavale politseile, linnades ja alevites kolme ja maal seitsme päeva jooksul, asukoha märkimiseks peatusloale.

Politsei on kohustatud sellest viivitamata teatama teisele politseiüksusele, kelle piirkonnas välismaalane varemalt elutses. Kui välismaalane siirdub ühest läänist teise, siis ka endisele läänivalitsusele.

Välismaalane on kohustatud politsei ametivõimude kutsel tulema isiklikult tema juurde ja andma enesest tarvilisi teateid peatumise üle Soomes. Samuti on ta kohustatud ette näitama passi ja peatusloa. Võõrriigi kodanik peab alati hoolitsema selle eest, et tal oleks kehtivusel olev pass. Läänivalitsusel on õigus keelata välismaalasele väljasõitmist Soomest, kui välismaalane on segatud mõnesse kuriteosse, kuni karistuse kandmiseni või süüteo selgitamiseni. Kiiriseloomulistel asjaoludel võib ajutise väljasõidu keelu anda politsei, seni kuni läänivalitsus vaatab läbi politsei ettepaneku ja juurdluse. Antud keeld tuleb kohe tühistada, kui pole enam takistusi välismaalase väljasõiduks. Läänivalitsuse otsused selles asjas tuleb kohe teatavaks teha poliitilisele politseile. Väljasõidu keelu vastu ei saa kaevata.

Samuti on ette nähtud karistusena 50-päevane arestitrahv isikule, kes uurib korteri või toa välismaalasele ja ei teata sellest politseile, linnades ja alevites ühe ja maal kolme päeva jooksul, samuti jätab teatamata peatava välismaalase nime, kodakondsuse, sünniaja ja -koha, elukutse või tegevuse, ning millal välismaalane oli viimati Soomes.

Läänivalitsus koostab iga kuu nimistu väljantud ning tühistatud peatus- ja töölubade üle, mis saadetakse edasi sotsiaalministeeriumile ja poliitilisele politseile. —I.

Soome politsei ajakirja kirjutis Eesti politseist

Soome politseiajakirjas „Poliisimies” ilmus kahes numbris pikem kirjutis meie politsei üle, kusjuures palju kiitvaid sõnu jagas ajakiri meie eeskujuliku politseiorganisatsiooni kohta. Põhjalikuma käsitluse osaliseks said meie politseiametnike kogud ja nende üritused. Muide toodi ära pilte meie politseijuhtidest eesotsas siseminister R. Veermaaga ja politseidirektor J. Soomaniga. Pealeselle leidis rohkesti pilte meie puhkekodudest.

Eesti laskurid ON SUURVORMIS

Vaevu ükski teine spordiala kogu maailma ees on nii suure tähelepanu osaliseks saanud kui meie laskesport. Meie laskespordi võidukäik algas sõna tõsisel mõttel moodunud aastaga, kus Soomes maailmavõistlusil saavutati arvatuid võite. Meie laskurid ei jäänud loorberitele puhkama, vaid otse saavutustest ammutasid uut hoogu edaspidiseks teotsemiseks. Päev-päevalt on kestnud kogu üle riigi, olgu see siis sõjaväes, politseis või ka kaitseliidus, järjekindel treening, mille tulemused järjest kinnitavad, et laskesport alatasa sammub edurada. 24. ja 25. sept. s. a. peeti Eesti-Soomes laskemaa-võistlus, kus udust hoolimata saavutati hii-geltulemusi ja Eesti võitis Soome ülekaalu-kalt. Udu oli 24. sept. Tondi laskerajal niivõrd tihe, et tuli isegi võistlus vapapüssist katkes-tada. Sarnane olukord oli ka Soomes. Kuna järgmise päeva hommik ei pakkunud midagi paremat, loobusid soomlased võistlusest vapapüs-sist ja tunnustasid Eesti võitjaks. Eestlased aga võistlust udule vaatamata ei katkestanud. Seejuures peab nentima seda, et kahtlematult mõjus tugev udu tagajärgedele. Vapapüssist saavutas kümneheliline Eesti meeskond 10.994 silma, kusjuures parimaks osutus A. Kukk, kelle lasketulemuseks oli 1122 silma. See tule-mus on veel kaks silma vähem Eesti rekordist.

Üllatuslikke tulemusi saavutati väikekaliber-püssist, kus Eesti kahekümneliikmeline mees-kond võitis Soomet 204-silmalise eduga ja Eesti meeskonna liikmeilt saavutati tervelt kolm uut Eesti rekordit. Üldvõitjaks osutus A. Liivik, kes oma kogusummalise tulemusega ületas tunduvalt senise rekordi. Ta saavutas 1169 silma, kuna senine Eesti rekord seisis A. Kuke nimel 1161 silmaga. Eriti paistis välja teistest J. Vilbergi lasketulemus põlvelt, kes saavutas maailma kõigi aegade parima tulemuse 397 silmaga. Kolmanda Eesti rekordina võib

Vasakul: meister kiirlaskmises P. Sulev
Paremal: meister punktilaskmises E. Sihv

mainida K. Kūbara lasketulemust püsti asen-dist, kus ta saavutas 382 silma. Senine Eesti rekord oli samuti A. Kuke nimel 381 silmaga.

Soomlased saavutasid Helsingis väikekalii-berpüssist vaid ühe rekordi, nimelt kolmest las-keasendist saavutatud silmade kogusummaga. Senine Soome rekord oli 1156 silma, kuna nüüd see parandati kahe silma võrra.

Väikekalii-berpüssist saavutas Eesti kahe-kümneheliline meeskond kogusummas 7334 Soome 7254 vastu, kusjuures saavutati küllaldane suur edumaa, tervelt 80 silma.

*

Samuti viidi 25. skp. läbi Eesti meistervõist-lused, kus punktilaskmises tuli meistriks instr. Ed. Sihv ja kiirlaskmises assist. P. Sulev.

E. S.

Võidukad laskurid

Vasakult: A. Liivik,
K. Kūbar, E. Rikand,
J. Vilberg

Eesti riigivõimude võitlusest riigivastaste elementidega Vabariigi iseseisvuse kestel

Võrreldes pahempoolsete tööliste ja kehvikute (loe kommunistide) nimekirjale antud häälte arvu eelmiste Riigikogude valimisel kommunistlikele kandidaatidele antud häälte arvuga, näeme siin tunduvalt häälte kahanemist kommunistide kahjuks.

Nii said kommunistid:

1923. a. —	460.085	häalest	43.711	häält,
1926. a. —	523.480	„	30.339	„ ja
1929. a. —	507.439	„	31.085	„

Seega said kommunistid seekordseil valimisel 5.839 häält vähem kui 1929. a., vaatamata sellele, et tööpuudus 5. Riigikogu valimiste ajal oli üldise majandusliku kriisi tõttu tunduvalt suurem kui 1929. a. Riigikogusse viisid kommunistid pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja järgi 5 saadikut.

Juunikuus 1932. a. ilmus levitamisele EKP Keskkomitee põrandaalune üleskutse Riigikogu valimiste tagajärjedest, milles püüti selgitada eelmainitud kaotuse põhjusi. Seletati, et see kaotus olewat olnud tingitud eeskätt sellest, et revolutsioonilised töölistel ei hääletanud pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja eest, kuna neile olewat selge olnud, et selles nimekirjas esinevad politsei provokaatorid. Ka kommunistlik partei ei olewat toetanud tervet seda nimekirja, vaid kutsunud hääletama ainult üksikute revolutsiooniliste tööliste kandidaatide eest.

Umbes samasisuline kirjutis ilmus 8. juulil 1932. a. Leningradis väljaantavas eesti kommunistide ajalehes „Edasi“. Selles kuulutati terve pahempoolsete tööliste ja kehvikute nimekirja provokaatorite pesaks ja tunnistati kõik selle nimekirja järgi Riigikogusse läinud saadikud politsei käsilaasiks ja nõuti nende väljaheitmist klassiteadlike tööliste ridadest. Seni kui seda pole sündinud, ähvardati loobuda igasugusest toetuseandmisest pahempoolseile töölistele ja kehvikutele.

Sellest võib järeldada, milline võis olla kommunistide töö ja selle tagajärjed, kui igas teises inimeses nähti politsei provokaatori varju. Ent sarnased „paljastused“ ei piirdunud ainult eelmainitud lendlehtedega. Sellest peale peaaegu kõik kommunistide trükitooted olid täidetud kir-

jutistega politsei laiaulatuslikust provokatsioonist, selle tarvitamisviisest, arvatavate provokaatorite nimedest ja tegudest. Seejuures väga paljud kommunistlikud tegelased, kes seni olid võidelnud ihu ja hingega kommunistlike ideede realiseerimise eest, sattusid teenimatult politsei provokaatorite nimekirja, mis tekitas neis viha ja vaenu oma seniste isandate vastu. Kommunistliku partei juhte aga see ei heidutanud, vaid nad jätkasid vehklemist „provokaatoritega“ alatud suunas. Neid oli haaranud mingi paaniline provokatsiooni-maania.

Juulikuu algul 1932. a. poliitiline politsei sai jälle ühele põrandaalusele organisaatorile, kes oli tulnud salaja üle piiri Eestisse aprillikuu lõpul 1932. a. ja asunud siin korraldama partei lagunenu organisaatsiooni ja puhastama partei ridu „provokaatoreist“. Pealeselle ta valmistas siis šapirograafil mõne väljaande kommunistlike lendlehti ja levitas neid isiklikult tänavale puistates ja postiteel laiali saates. Tema tegevust peeti silmas kuni 23. augustini, millal ta Tallinnas areteeriti. Seejuures selgus, et tema nimi on Feodor Okk, sündinud ja üles kasvanud Eestis, kust ta 1918. a. oli siirdunud N. Venesse, esialgu oli teeninud punaarmee ja hiljem õppinud Leningradis lääne vähemusrahvuste kommunistlikus ülikoolis. Partei tegevuses ta pääses esirinda 1929. a., millal valiti kommunistliku ülikooli parteikollektiivi vastutavaks sekretäriks ja sai ülesande puhastada ülikooli eesti sektor pahempoolsest kallakust ja ebasoovitavast elemendist.

Koos Feodor Okk'aga oli Eestis teotsemas veel teisigi põrandaaluseid organisaatoreid, kuid neid ei õnnestunud tabada. Viimaste peamiseks ülesandeks näis olevat jaht „provokaatoritele“ ja oportunistidele. Otsiti, nuhiti ja selgitati igaihe tegevust, kes kuidagi äratas kahtlust oma käitumise või liikumisega. Palju vaeva nähti sel alal pahempoolseis ametiühinguis. Sealt taheti välja rookida kommunistidele kahtlane element, et seejärel asuda uuesti organiseerimistöele.

Hoogu selleks andis kommunistidele eriti töötute arvu kiire kasvamine. Nii oli tööbörsides ja omavalitsusis registreeritud töötuid kokku: 1. septembril — 3200, 1. oktoobril — 5984, 1. novembril — 9704 ja 1. detsembril — 19.945. Viimasest arvust oli tööbörside poolt paigutatud era- ja avalikele töödele 8547 töötut.

Peab möönma, et kommunistel oli edu töötute juhtimise oma kätte haaramises. Peaaegu kõigis töötute poolt moodustatud töötute komiteedes pääsesid kommunistid mõjule. Sotsialistid, kes konkureerisid kommunistidega, tõrjuti välja. Edaspidises tegevuses töötute keskel ei saavutanud aga kommunistid loodetud edu. Kavatsatud järjekindlad ja laiaulatuslikud koosolekud jäid 1932. a. pidamata osalt seepärast, et töötute laiad hulgad ei tulnud koosolekule, osalt aga ka politsei vahelesegamise tõttu üksikuis kohtades koosolekute pidamise keelamise läbi. Demonstratsiooni, rongkäikude ja „näljamarsside“ korraldamise vajadusest räägiti küll vahete vahel töötute koosolekuil, kuid rääkimisest kaugemale ei jõutud.

29. novembril 1932. a. tabati Narva piiril N. Venest Eestisse saadetud EKP Keskkomitee kuller Aleksander Mets, kelle juurest leiti 911 eksemplari kommunistlikku kihutuskirjandust. Metsale (oli tehtud ülesandeks see kirjandus Eestisse tuua ja siin levitada, mille järele pidi ootama uusi korraldusi.

18. detsembril 1932. a. tabati Narva piiril teine EKP Keskkomitee kuller Fromhold Ve-

denberg. Temale oli tehtud ülesandeks kohata Eestis üht kommunistlikku tegelast ja see või sellelt saadud materjalid toimetada N. Venesse. Kuna ta aga piiril tabati, siis ei saanud ta oma ülesannet täita. Kommunistlik tegelane, kellega ta siin pidi kohtama, tabati samuti, kuna see ilmus kohtamisele määratud ajal ja määratud paika. Tabatu osutus Tartu elanikuks Leopold Paaboks, kes tegeles käskjalana põrandaaluses organisatsioonis.

1933. aastal hakkasid Eestis kehtivat demokraatlikku riigikorda forsseerima fašistlikud elemendid ja fašistlikult häälestatud organisatsioonid, milline asjaolu tõrjus EKP üritused tagaplaanile. Kuna mainitud olukorrast tingitud võitlused ja tekkinud sündmused on alles liiga värsked, siis oleks nendest kirjutamine praegu liiga varajane ning enneaegne, mis mõjuks vahest ülevaate objektiivsusele. Seepärast lõpetab „Politseileht“ käesoleva numbriga oma kirjel-duse Eesti riigivõimude võitlusest riigivastaste elementidega.

V. Tm.

(Lõpp.)

Kriminaalkuritegevus Eestis 1937. a.

Et saada õiget kujutlust kriminaalkuritegevuse tõusust või langusest Eestis, selleks peame kõrvutama sel alal tehtud aastaaruannete kokkuvõtted.

1936. ja eelmiste aastate kohta on see tehtud „Politseilehes“ nr. 5 — m. a., jääb lisada veel vaid andmeid 1937. aastast. Käsitleme siin arvuliselt ainult neid kriminaalkuritegusid, mis mõõdunud aastal on korda saadetud ja on tulnud politseile juurdlemiseks. Ei ole arvestatud siin politsei tööd, mis tehtud eelmisel aastail alustatud juurdluste toimetamisel, õnnetuste, joobnud oleku, adm.-määruste rikkumise ja väeteenistuskohuseist kõrvalehoidumise avastamisel.

Selge ülevaate saamiseks viimase, s. o. 1937. aasta kohta ei ole ülearune tuua võrdluseks andmeid 1936. aastast.

1936. a. oli üle riigi jälitamisel välis- (ka raudteede) ja kriminaalpolitseis 49.988 kr-süütegu jooksvast aastast. 1937. a. oli neid juurdlemisel 51.576. Seega kuritegevus on tõusnud 1.588 toimetuse võrra. Võrreldes eelmiste aastatega, ei ole see tõus suur, kuid tekib küsimus, millised kuriteod on siis sagenenud ja kas mõnd liiki kuritegusid ei ole ka vähenenud.

Võttes esimeses järjekorras vaatluse alla varandusevastased süüteod, kus nimelt süüteo objektiks on peamiselt võõras varanduslik hüve, siis on meil kõigepealt tegemist vargusega.

1936. aastal tuli toimetamisele 14.983 liht- ja taskuvargust, 33 vargust raudteel, 40 hobusevargust ja 325 murdvargust tókete ja lukustuste rikkumisega, kokku 15.381 juhtumit. 1937. a. vastavalt eelmisele loetelule oli 13.763 liht- ja taskuvargust, 44 vargust raudteel, 39 hobusevargust ja 732 murdvargust jne., kokku 14.578. Seega varguste arv 1937. aastal on langenud 803 võrra. Suurenenud on raskete ja vähenenud lihtsate varguste juhtumid. Edasi kuuluksid siia röövimised, kelmused ja sellele lähedased süüteod. Neid juhtumeid, kus röövimine saadeti korda ilma tapmiseta, oli 1936. aastal 73, kuna 1937. a. see arv vähenes 53. Kelmusi, võõra vara omastamise ja raiskamisi oli 1936. a. 2922, kuna 1937. a. oli see arv 3265. Pealeselle võib siin loetleda ka need süüteod, kus võõrast kui ka oma vara on kuritahtlikult hävitatud tule läbi. Nii oli süütamisi 1936. aastal 191, kuna 1937. a. oli 184. Tulega ettevaatamatult käitlemisi 1936. a. oli 923 juhtumit ja 1937. aastal 878.

Teise grupina võiks võtta vaatluse alla isikuvastaseid süütegusid. Aastaruannete kokkuvõtteist näeme, et tapmisi oli 1936. aastal 113, 1937. a. — 143. Lapsetapmisi 1936. a. — 41, 1937. a. — 31. Raskeid kehavigastusi 1936. a. 232, 1937. aastal — 221. Samuti võime siia paigutada röövmõrvu, mida oli 1936. aastal 5, kuna 1937. a. — 7. Edasi järgneksid vägivaldsed suguühendused, mida oli 1936. a. 52 ja 1937. aastal 81, ja lõppeks seadusevastased raseduse katkestamised, 1936. a. oli 129 ja 1937. aastal 86. Siin on tegemist raskete kuritegudega, kus tegu on sihitud nimelt inimese elu, tervise ja sugulise puhtuse vastu. Kui piirduda ainult nende süütegude vaatlusega, kus on tegemist tapmisega, s. o. teise inimese elu seadusevastase võtmisega, siis on neid olnud 1937. aastal rohkem kui eelneval aastal. Kui aga arvestada ka teisi siin liigis loetletud kuritegusid, siis jäävad 1936. ja 1937. aasta arvud peaaegu võrdses. Selle jaotuse lõppu võiksime paigutada veel ühe grupina omavoli tarvitamise juhtumid, teotamised, kaklused jne., mida oli 1936. a. 5140, 1937. a. 5085. Ka siin on arvud peaaegu võrdsed.

Järgmisina veel mõni tähtsam liik kuritegusid nagu valerahategemisi, mida oli 1936. a. 16 juhtumit ja 1937. a. 22 juhtumit. Valeraha levitamisi oli 1936. a. 303 juhtumit, kuna 1937. a. ainult 77. Valerahade tegemine on teostunud peamiselt primitiivsete abinõudega. Dokumentide võltsimisi oli 1936. a. 478, kuna 1937. a. oli see arv 883. Et viimane arv on peaaegu poole suurem eelmise aasta arvust, sellest ei tule veel järelda, et sel alal on aasta kestel olnud tegemist terve rea raskete kuritegudega, vaid siin on dokumendi võltsimiste all näidatud ka väiksemad võltsimised, nagu hobusepassil mõne numbri ümbertegemine jne., mis oma iseloomult kuuluvad lahendamisele jaoskonnakohtus ja kus mõningail juhtumil süüdlasile määratav karistus ei ületa 6-kuist aresti.

Ametialaseid kuritegusid oli 1936. a. 271, kuna 1937. a. oli 228. Ka siin on arv võrreldes eelmise aastaga jäänud vähemaks.

Peale loetletute võib viimase jaotusena mainida veel mitmesuguseid pisisüütegusid, millede üksikasjalik loetelu viiks pikale ja mida võib üldiselt liigitada nimetuse all: „muud kuriteod“. Neid võidi 1936. aastal eelnimetatud lahtrisse kirjutada 23.327, kuna 1937. aastal oli 25.682.

Ülaltoodud arvude võrdlemisel näeme teatavat kõikumist. Mõnel alal on kuritegevus suurenenud, kuid teisel alal jällegi vähenenud eelmise aastaga võrreldes. Üldiselt on see kõiku-

mine väike ja kui arvestada seda, et just nende kõige tähtsamate kuritegude, s. o. varguste arv on vähenenud, siis on kuritegevuse languse tendents siiski olemas.

Kriminaalkuritegude liigituses seisavad muidugi esikohal röövimised, röövmõrvad, tapmised ja vargused, sest siin on tegemist enamalt jaolt pimedate juhtumitega ja seega ka nende avastamine raskem ja keerulisem. Vaatamata sellele on raskemate kuritegude avastamisprotsent väga kõrge. Ülalloeletud 7 röövmõrvast on 1937. a. näiteks avastatud 6, 143 tapmisest 132 ja 221 raskest kehavigastusest 200 jne.

Nagu juba varem tähendatud, omavad kuritegude loetelus erilise seisukoha vargused, mis esinevad igapäevaste nähetena ja millede jälitamine langeb rõhuvas osas kriminaalpolitsei õlgadele. Kui suure osa kriminaalpolitsei tööst moodustab varguste jälitamine, seda selgitavad iseloomustuseks järgmised arvud. Tallinna-Harju kriminaalpolitseisse tuli 1937. a. kestel toimetusse 5033 juurdlust, neist vargusi 3408. Tartu-Valga kriminaalpolitseisse tuli toimetusse sama aasta kestel 2454 juurdlust, neist vargusi 1515. Narva kriminaalpolitseisse tuli aasta kestel 1175 juurdlust, neist vargusi 805. Viru-Järva kriminaalpolitseisse tuli aasta kestel 1515 juurdlust, neist vargusi 1100. Samuti ka kõigis teistes kriminaalpolitseides on toimetusse tulnud varguste juurüüste arv esikohal.

Peatudes varguste juures, näeme, et nende arvu tõus või langus oleneb ka aastaegadest ja et siin on võimalik tähele panna ka teatavat reeglipärasust. Nimelt hakkab varguste arv tõusma sügise lähenemisel ja jõuab haripunktile oktoobri- ja novembrikuus. Detsembris langeb see arv järsult ja püsib talvekuudel enamvähem ühtlasena. Alates aprillist langeb varguste arv veelgi ja on kõige väiksem juunis. Nii oli see ka 1937. aastal.

Üldiselt oli politsei tööpõllul 1937. aastal kaugelt rohkem tööd kui eelmisel aastal, sest juba tunnistajate ülekuulamiste arv 1937. aastal ületas 1936. aasta arvu 44.032 võrra. E.

Võrkpallivõistlused Viljandis

9. sept. s. a. korraldas Viljandi Pol.-am. Kogu Viljandis Viljandi-Pärnu Politseiametnike Kogude vahelised võrkpallivõistlused. Võistlusiks annetas Viljandi Pol.-am. Kogu väärtusliku rändauhinna tšingimusega kaitseda seda kolm korda. Võitjaks meeskonnaks osutus Pärnu Pol.-am. Kogu meeskond vahekorraga 2:1 (8:15; 15:13; 16:14), meeskonna koosseis: konstaablid Palm, Raja ja Juudas, kordnikud Allik, Pedasto ja Parving. Võistlusil kohtunikuna toimis Viljandimaa spordiinstruktor Valter Kalam.

Võitlus JÕEL

7. Septembri jutustus poliitsei elust

Kristjan Ranka ei olnud iseloomult ei senti-
mentaalsusisne kalduv ega tundeelult kergesti
erutatav. Peab siiski korrigeerima: Kristjan
Ranka polnud ka elutu robot. Küllap temalgi
oli omajagu tundeid, mida tõendas kas või ta
suur kiindumus muusikasse, kuid tegelik elu ei
annud palju mahti tunnetega meeleolutsemiseks.

Ent täna õhtul Kristjan Ranka oli nii nagu
kaua aega enam mitte. Alustades sügispäeva
hämarduses teekonda Palumäelt koju, kogu aja
oli tal soovimatuks teekaaslaseks mees, kes
enam ei viibinud elavate nimekirjas.

Kes ta õieti oli?

Sellele esialgu ei teadnud vastust anda ka
konstaabel Kristjan Ranka. Välimuse järgi
oli ta küll tavaline kraavihall, nagu neid siin
metsakolkas alati liikus. Tulevad jumal teab
kust ja kaovad sügisel jällegi nagu kured, pamp
seljas ja vile suus — jumal teab kuhu. Nii oli
tulnud ka see tundmatu: pambuga seljas, kuid
mitte vilega suus, vaid lõõtspilliga kaenlas. Sel-
lest siis ka ta ainus nimi, mille all teda metsa-
kolkas tunti — Pilli-Juku. Nüüd aga, tööde
lõppjärku jõudmisel, too Pilli-Juku polnud oma
lahkumisretkele siirdunud mööda tavalisi radu.
Teiste lahkumisel oli ta ükski jäänud konutama
tööliste barakki. Teised läksid nagu kured
lõunasse, põhja, läände ja idasse, Pilli-Juku aga
konutas ükski barakis nagu vana talvitama jää-
nud kurg, kes teab, et tal pole jaksu lõunasse
lendamiseks.

Tänavu Pilli-Juku kohta ei saadudki enam
nii öelda nagu ta kaaslaste kohta, et läks vile-
ga suus jumal teab kuhu. Kraavitööde lõppar-
vete tegemise järele oli ta teinud lõpparved ka
iseenesega. Oli roninud kõrge kuuse otsa ja seal
siis — pika kaelasalliga...

Teel Palumäelt Valgesoole kummitaski poo-
nu nägu, viril grimass, konstaabel Kristjan
Ranka silme ees. Pilt sellest, kuidas too poonu
kõlkus Palumäel kõrge-kõrge kuuse otsas, oli
nagu terasstantsiga surutud Kristjan Ranka nä-
gemisnärvidesse.

Süvenev õhtu sõelus täevast alla uduvillal.
Vesipajude puhmastikud hakkasid udus juba
kaotama oma piirjooni. Ainult jändrike män-
dide ladvad ulatusid veel välja maad katvast
udust, ujudes udumerel nagu suured seened.

Aganäe — otse seal mändide vahel nagu ir-
vitas vastu poonu grimass, sorakil juustega,
pika armiga laubal. Kerkib udust esile, kasvab
üha suuremaks, lähenedes kasvab suureks nagu
tõllaratas, läheneb üha...

Siis Kristjan Rankal tõesti on põhjust võpa-
tamiseks. Midagi kriibib ja kratsib vastu ta
säärivate kontsi. Nii ühe, teise ja kolmandagi
sammu juures. Ja seejärele mütsatab midagi
pehmet vastu jalgu. Ta peatub nagu ussist sal-
vatud. Ta automaatselt annab hoobi jalaga.
Midagi niuksatab ja kiunub. Jah, nüüd on udu

neelanud ka selle irvitava tõllaratta, kraavihalli
grimass on kadunud jumal teab kuhu...

„Ahaa — mind narri!“ pahvatab Kristjan
valjult naerma. Nii valjult ja täishääleliselt, et
sellist jõulist naeru vist üldse pole kuulnud siin
metsavahelisel rajal.

„Mutt, vanapoiss, tule siia, see hoop polnud
sinule!“ kajastub nüüd pehmus ta toonis. Ja
see, kellele need sõnad olid määratud, on juba
unustanud jalahoobi. Sõbralikult surub koer
ennast vastu peremehe säärikuid. Veel põhjali-
kumaks lepituseks konstaabel Ranka võtab
mantli taskust suhkrutüki.

Õieti Mutt pole ju politseikoer, nagu pole ka
konstaabel Kristjan Ranka nõrkade närvidega
kummituste nägija. Mutti ei saa välimuseltki
pidada tavaliseks politseikoeraks. Ta on poole-
di tavaline karjakrants, nagu neid Valgesoo kü-
lade vahel igast aiamulgust larinal haukuma
viskub iga võõra möödumisel. Ainult linnas
vana aadliproua Tiesenburg võiks kindlaks
määrata Muti sugupuu; Kristjan Ranka ise pole
selle vastu tunnud suurt huvi. Ja kui nüüd
Valgesool tuntakse Muti vastu suurt aukartust,
siis Mutt oma kuulsust löikas küll üksnes oma
peremehe arvel. Kristjan Ranka oli siia saade-
t asetäitjana kohaliku konstaabli haiguse pu-
hul, oli siia tulnud koos oma neljajalgse sõbra-
ga, kellest nüüd kohal arvati, et see päris tava-
lise välimusega peni on väljaõpetatud politsei-
koer.

Kristjan Ranka oli jalul olnud kogu päeva.
Kasinad võileivad olid jagatud võrdsefes osades

Mutiga. Nüüd juba kippus kõhus näpistama. Ja jalad olid tuimad tammumisest mööda mudeid metsateid ja heinamaid, kus kõikjal jalge all sambla ja ädala vahel lirtsus vesi. Suur samaldunud kivimürakas meelitas jalgu puhkama. Koer pugese koduselt ta põlvede vahele.

Läbi riiete tundus kivi jahedust ja rõskust. Konstaabel Kristjan Ranka haistmishälv tajus värske kuusevaigu lõhna riideil ja kätel. Ja mantlinõõpide avamisel vaigused sõrmed lausa takerdusid kleepuda karvasesse riidesse.

Nüüd talle meenus jällegi too poonu. Tundmatu kraavihall Pilli-Juku, kelle isik tal esialgu oli jäänud selgitamata. Konstaabel Kristjan Rankal oli vaeva laiba allatoomisega. Kutsuti abiks kaks talumeest, kumbki ei julgenud ronida kuuse otsa ega kätt laiba külge panna. Laipa, olgugi tundmatu kraavihalli oma, ei saa ometi niisama alla visata kümnesüllase kuuse otsast. Kristjan Ranka oli siis kokku korjanud kahe talu kõied, rassinud kuuse otsas mehe moodi. Sellest nüüd veel see vaigulõhn kätel ja riideil.

Mahavisatud suitsuots kustus märjas samblas hetkeliselt. Kristjan Ranka äigas üle lauba. See oli higist leemendavalt märg ja õhetas palavikuliselt. Kuid keha samal ajal oli haaratud isesugusest rammestavast jahedusest. Alles nüüd, kus esimene väsimushoog oli möödunud, tajus ta selgemini, kuidas külmavärinad veeresid üle selja, kuigi septembriõhtu iseenesest oli soe ja sombune. Ja silme eest tantsisklesid punased sõõrid.

„Vist rohkem palavik kui närvid,” pomises Kristjan Ranka ja kobas koera silitada.

Nüüd ta mõtted jällegi kandusid kummitusele. Ja pisijuhtumile, millest ta oli ehmunud nagu ussi salvamisest. Tahtmatult pidi ta naeratama. Mutil, temal on see ju vana temp! Väsih käimisest, siis tikub nii kandade lähedale, et küüned kribivad vastu saapaid ja toksab väsimusest ninaga vastu kanda. Pole imeks panna. Alles kevadel oli ta ju päris väike kutsikas. Linnaäärsest suvimajast, kus elas vanaproua Tiesenburg oma vanapiigadest tütardega, oli ta Muti kahe krooni eest ostnud.

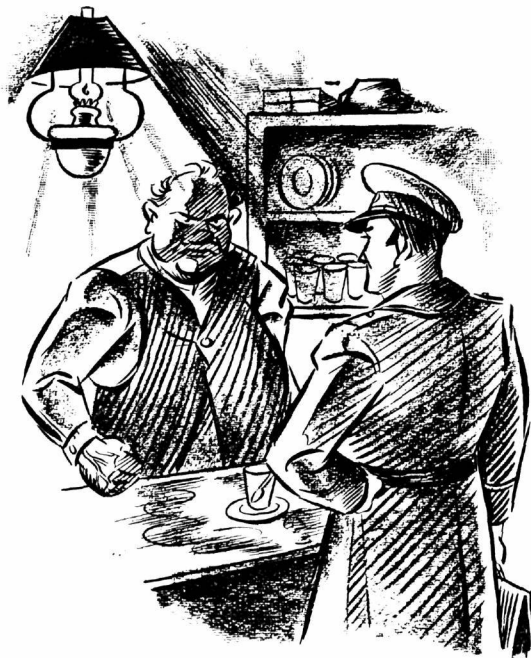
„Härr politseimeister, olge mu Fifi vastu hea, ta on väga anständig loom,” oli manitsenud kummaliselt karvases kuaes ja hambutu vanamutt, enesel pisarad silmis. Kristjan Ranka ei saanud enesele teha etteheiteid, et ta Muti suhtes halvasti oleks käitunud. Ainult see vahest ei saanud vanaproua Tiesenburgile olla meelepärane, et Fifi oli eestistatud Mutiks.

„Küllap see tuleb seal kõrge kuuse otsas tuule käes rassimisest,” arutles Kristjan Ranka ja püüdis palavikuvärinaid nagu maha suruda. Kuid palavikust hoolimata oli tal hämaraks tõmbuvas metsas kodune tunne. Umbes samal määral koduselt nagu videvikutundidel linnas oma poissmehekorteris, kui oli lõpetanud pika harjutuse klarnetil. Kristjan Ranka igatsuseks oli astuda konservatooriumi. Sel sügisel olekski kavatsusest saanud asja, kuni nüüd tuli lähemine siia metsatagusesse kolkasse, vaesesse ja kuritegevusest kubisevasse valda. Kolm nädalat oli ta siin veetnud, varahommikust hilja õõni iga päev jalul. Ühe inetu ja musta sündmuse juurdlemine teise järele.

Meenus teemajapidaja Kaalepi lugu. Üks kahtlane mülgas — juba vanast ajast teatud. Vanamees müüb salaviina, ajab muidki kahtla-

si asju, poeg Rudolf on aga redus mõrva pärast. Juba enam kui aasta, ilma et teda suudetaks tabada. Haarangud Valgesoo piirituis metsades on jäänud tagajärjeta.

Kümne päeva eest vana Kaalep oli saanud temalt protokoll. Oli piiriäärsele kalavenelasele müünud viina, kaartide ja viinaga teinud mehe puupaljaks, hobuse ühes vankriga jätnud võla pandiks.

„Eks me vaata,” oli vana Kaalep öelnud mõista-anõvvalt, kui Kristjan Ranka ta teemajast oli lahkunud. „Eks me vaata, mis teised saksad selle kohta ütlevad!” Nii oli ta lausunud ja õrritava viisakusega kergitanud oma nahket nokkmütsi. Jah, üldse vana Kaalep oma välimuselt oli kuidagi tülgastav. Kiilaspäine ja rasvunud, vist küll ainus kõhukas mees Valgesoos. Õieti tüübiline liiakasuvõtja ja mülkapiidaja kusagilt agulist.

Nüüd seal Piiriristi teemajas on jälle järjekordselt midagi lahti. Kaalepi teenijatüdruk suvel sünnitas kaksikud. Terve maailm teadis rääkida, kelle oma on see poistepaar. Ikka oli teenija ümber kamandamas nähtud Kaalepi nooremat poega Augusti, pussitamiste ja koos redus-vennaga varem toimitud aidavarguse pärast korduvalt kinniistunud kahtlast selli. Rukkilõikuse ajal teenija läheb teise valda küllasta oma ema, vaest saunanaist. Paari päeva pärast tagasi tulles leiab ta mõlemad pojad surnult.

„Tulid järsku ägedad krambid,” jutustab madam Kaalep, kes vastupidiselt oma mehele on kõhn ja koltunult kuivetanud nagu piibuork. Kuidagi lapsed siiski lastakse maha matta, ilma et tekiks suuremaid kahtlusi. Vald aga kõmiseb juttudest, et Kaalepid ise teinud lastele lõpu, et päästa poissi alimentidest.

Eile Kristjan Ranka oli jällegi küllastanud Kaalepi kahtlast teemaja. Kuid tüdruk, see arg loomake, niisugune väike nääpsuke, vahtis talle ainult hirmunud pilgul otsa. Tundus, et ta nii mõndagi aimab ja teab, kuid kardab tun-

nistada. Siis oli Kristjan Ranka teatanud, et laseb maimukeste laibad hauast välja kaevata. Lahkumisel oli vana Joosep Kaalep teda varrukast kinni pidanud ja küsinud:

„Kuulge, kas Valgesoo kiriku endine kellamees oli teie sugulane? Nii kangesti oli ta teie nägu...“

„Minu sugulane? Ei või olla. Ja mis siis?“ oli Kristjan Ranka küsimusele vastanud küsimusega.

Selle peale vana Joosep Kaalep jällegi teeskleva alandlikkusega oli kummardunud, pruuni nahkmütsi kergitanud ja öelnud:

„Ei midagi, härra. Ainult seda, et ta kord selle Padriku Leena matuste eel kummardus Leena haua sügavust uurima, ise hauda kukkus ja kaela murdis!“

Kristjan Ranka palavikust haaratud ajus need pisilood nüüd elustusid kontuurse selgusega. Ta silme ees virvendas Joosep Kaalepi õilselt libe nägu, selle naise koltunud nägu oli millegipärast ähmasem. Ta nägi ainult kõhna, nagu mingi röövlinnu nokka meenutavat kongnina ja alati avatud suud, siis veel teenija Miralda lapselikke ja pöörasest hirmust haaratud silmi. Konstaabel äigas uuesti käega üle lauba. Haistmisnärvi tajus uuesti teravat vaigulõhna kael. See manas nägemuspiltide seeriasse veel kraavihalli virila grimassi.

Kujutelmade kanga löikas katki urisev hauagatus. Koer sööstis paar sammu ettepoole.

Konstaabel Kristjan Ranka näeb mõnekümne sammu kaugusel hämaruses mehekogu. See võtab koerahaugatusest, tõmbub nagu piitsahoobi saanud loom küüru ja tahab jooksusammul edasi tormata.

Konstaabli elektrilamp kallab üle ta valgusejoaga.

„Hei, mees, pidage kinni!“ karjub ta. Õieti konstaabel Rankal pole ju mingit põhjust inimese kinnipidamiseks siin teeäärse metsas, kus liigub igasuguseid inimesi iga liiki asjatoimetuse pärast. Kuid veel hetke eest nähtud nägemuse pilt nagu liidaks enesega ka selle jooksu kiirustava mehe.

„Käed üles, või ma...“

See naelutab mehe seisma.

Nüüd silm-silma vastu seisest Kristjan Ranka näeb ta näojooni taskulambitagi. Aga see küllaltki põhjalik vaatlus ei ütle veel midagi. Katkenud tööriideis mees, aastat kolmkümmend vana, valgesse nartsu mähitud komps kaenlas. Ta võib olla popsnik teispool Alajõe — võib-olla niisugune vaga mees, kes igal laupäeval põlvitab kohalikus palvemajas ja pühapäeval lisaks sellele veel käib kirikus. Mehe karvadesse kasvanud nägu, lõssis nina ja kitsad silmad ei reeda midagi.

„Ma siitsamast Alajõe äärest, politseihärra,“ saab mees sõnad suhu. „Politseihärra on Valgesool uus mees, tema pole veel kuulnud Kreetbergi Johannesest. Mul siin oma maalapike, naine, loomad ja lapsed ka. Vabal ajal käin metsas ja ehitusel tööl,“ vadistab ta.

Mehe jutt näib usutav. Kuid Kristjan Ranka tahtmatult laseb ennast siiski juhtida instinktist. Ta teab, et teispool jõge, paari kilomeetri kaugusel asub vangilaager. Võimalik, et see Johannes Kreetberg alles paari päeva eest seal kandis triibulist ülikonda ja nüüd siin ringi longib lubamatus vabaduses.

„Hüva, vaatame siis teie kodu ära, mul on sinnapoole just asja,“ otsustab Kristjan Ranka ja käsutab mehe enese ees sammuma. Kõige taga longib Mutt, ja jällegi juba mõnekümne sammu pärast ta küüned hakkavad kribima vastu peremehe saapakontsi.

Mees ta ees paterdab jutustada maast ja taevast. Kuidas tal perekonnas on suur puudus, kuidas Kirikumäe suurtalunik laseb käia kuudeviisi, ei saa tööraha kätte, kuidas tal laps kodus haigestunud. Nüüd ta käinud Palumäe poolkurdi velskri juures rohtu toomas.

Kristjan Ranka palavikuhaige aju laseb ta jutuvadina ühest kõrvast sisse ja teisest välja lennata. Küllap see nii, et mehel pole midagi musta südamel, kuid kangekaelselt ta on otsustanud koos minna järgmise taluni ja seal siis selgitada, kui tuntuud mees see Johannes Kreetberg õieti on. Ta teab, siit otseteed mööda, üle Alajõe kitsa purde, teeb ainult ühe kilomeetri.

Konstaabli aju tahtmatult tegeleb Rudolf Kaalepiga, selle redus oleva mõrvariga. Valgesoolle asudes on ta tagaotsitavate kurjategijate piltide kogust hankinud Rudolf Kaalepi foto. See kujutab kalifeepükstes noormeest, kõva krae kaelas. Rudolf Kaalep polnud just tavaline maapoiss. Oli ühe aasta kulutanud gümnaasiumiipi pinke ja pärast linnas õppinud lukusepa ametit.

Tahtmatu aje sunnil konstaabel Ranka uurib veelkord lähemalt oma kaaslaste nägu. Ei, Rudolf Kaalep see küll ei võiks olla, otsustab ta. Kuid nagu mälu värskendamiseks ta aju tegeleb siiski rändkaupmehe Stepan Maslovi tapmislooga.

Valgesool oleks asjatu küsida, kes oli Stepan Maslov. Kuid igauks tundis piiriäärse valla venelast Kossi, lahdashahemega ja lapselikult lahkete silmadega venelast, kes aastast-aastasse rändas külast külla ja müüdas igasugust pudukaupa. Maailmasõja ajal ta löökartikliks olid kange kasaka Kosma Krutškovi värvitrukkis pildid.

„Vot, kus Kosma kange mees,“ rullis ta lahiti oma pilte, kus kord kange kasakas oli piigi otsa ajanud kolmkümmend sakslast või veel rohkem türklasi. Neist Kosma Krutškovi jututamisist Stepan Maslov saigi nimetuse Koss.

Valgesool mudilaste pere tänavu suvel on asjatult oodanud Kossi. Pole enam näha olnud Stepan Maslovi ta lotendavate säärikutega ega valget hobusekronu, kes põlluvahelisel teil igal sammul nälpas tee äärest rohtu, nagu toetaks ta ümberkukkumise kartusel peaga vastu maad. Valgesool peenike pere ootas asjatult Kossi savipiilusid ja kleidi- või püksiriideid. Sest eelmise aasta sügisel leiti Koss tapetult paari kilomeetri kaugusel Piiriristi teemajast. Suure väitsaga ja metsikul kombel... Tapariistas tunti ära Rudolf Kaalepi väits. Mõrvar ise põgenes teda konvoerivate kaitseliitlaste käest.

Veel täna hommikul oli Kristjan Ranka talitaja, vana saamatu ja hullustuseni usklik lesk jutustanud seda Maslovi lugu.

„Mõelge, politseihärra, ma ise kuulsin, kuidas ta metsavahel appi hüüdis. Nii heleda häälega ja eesti keeles. Siis jälle vene keeles. Vist ei lootnud ta üksi vene jumala abile.“ Ja Leenal oli tõsiselt kahju, et Kossi polnud Kaalepi Rudolfi käest päästnud ei eesti ega vene jumal.

Eelsammuja uus kõnevadid äratas Kristjan Ranka nägemuspiltidest.

„Salmest-tütar vist on küll surmalaps. Tahaksin, et saadaksid valla kulul arsti. Kas teie ei õpetaks, kuidas seda palvekirja tuleks teha?” Mehe hääles tundus ehtsat halemeelust.

„Hüva, hüva, küll võib sedagi,” ühmas konstaabel vastuseks. Ja sellest ta palavikust piinatud aju hakkas arendama uusi mõtteid, esile manama teisi pilte.

Mõtles väikesele Ksenjale kodus, sellele võihvõrrale lapsenäapsukesele, kes nüüd oli tema hoole all. Kevadel oli ta selle nääpsukese pool-surnult põlevast majast välja toonud. Ta ema, rahvuselt tšehh, vanaks jäänud tantsija, kes enam kusagil ei saanud esineda, jäi aga sinna, kust viieaastane tütar suuri vaevu päästeti. Kuhu ma viin poolalasti lapsukese? — oli Kristjan Ranka eneselt küsinud. Ja viis ta lihtsalt koju. Vana tädi küll torises, ametivennad naljatasid, et Kristjanist on saanud lapsega poiss, kuid väike Ksenja jäigi Kristjani korterisse. Kodunes seal, trallas tubades ringi kui tulesäde ja oli Kristjanile silmarõõmuks.

„Laps teil nüüd juba on, vaadake, et maalt mõne peretütre naiseks kaasa toote,” oli abikomissar naljatanud Kristjan Rankale ja õlale patsutanud.

Siin oli nüüd see mudane ja haudaderohke jõgi oma kitsa purdega. Kaks ümmarikku palki kõrvuti ja nende kõrval jõepõhja taotud teivaste rida.

„Kas tütar on päris raskesti haige?” ühmas küsida Kristjan Ranka, kellele ta eelsammuja jutt äkki meenus. Nad olid parajasti juba jõudmas üle purde.

„Ja-jah,” vastas mees nagu kiirustades, pöörus pooleldi ümber ja ulatas käega sirutama vastaskalda suunas.

„Näete, seal ma elangi.”

Sekundi murdosa jooksul käeviibe muutus löögiks, mis Kristjan Ranka ootamatult viis tasa-kaalust välja.

Ta prantsatas üle purde jõkke.

Hoop ei olnud uimastav. Järgmisel hetkel Kristjan Ranka vasaku käega haaras kinni üle purde serva ulatuvast teibaotsast. Ühe käega teibast kinni hoides suutis ta nii ennast vähemalt veel hoida.

Parem käsi kobas revolvrirasku järele, mille ta juba Johannes Kreetbergiga kohtamisel ettevaatusest oli avanud.

Nii, viimaks ometi käes!

Ta suunab pilgu vastaskaldale. Seal seisab harkisjalu mees, revolver temale suunatud.

„Noh, kuldnokk, kuidas suplus maitseb?” kähiseb mees. Ta häälest on kadunud nutune toon, millega ta pihitis oma hädadest, väikesest maatükist, haigest tütredest Salmest. „Kuidas oligi vana Kaalepi jutt Valgesoo kellamehest, kes teise haua ääres murdis oma kaela?”

Enne kui Kristjan Ranka suudab brauningult kaitse kõrvaldada, lajatab kaldalt pauk.

Kuul pritsib konstaabli kõrval vett üles.

Nüüd sekundi järgmine murdosa on tema kasutada. Kristjan Rankale eneselegi tundub kummalisena külm rahu, millega ta püüab hämaras ja uduses õhtus vastast võtta brauningu kirbule, ise ikka õlgadeni jääkülmas vees ja vasaku käega purde küljes rippumas.

Ta surub päästikule. Ja siis uuesti. Kaks kiiret lasku järgnevad teineteisele. Mees teeb äkilise võnke ettepoole nagu kellapendel ja langeb siis, langeb kännu varju.

Kristjan Ranka on küllalt teadlik ning tark, et mitte kohe ennast purdele upitada ja kaldale söösta. Ta laskub veel sügavamale vette, tõmbub kaldaserva varju. Nii ta ootab viis, võib-olla kümme igavikupikka minutit.

Kaldal kõik jääb vaikseks. Alajõgi teeb oma tasast sulisevat voolu, kusagil lööb kala lupsu. Ent mees varjava kännu tagant ei tõuse.

Kristjan Ranka upitab ennast toll-tollilt kõrgemale. Vastaskallas tõmbub juba sügavasse hämarusse. Ta mõistab, et vastase käes on paremad kaardid. Teda siin jõe heledal tagapõhjal on kergem näha ja kirbule võtta. Kuid kaldal on surmavaikus, mida eksitab ainult hiliste sääskede pirin. Nüüd ta näeb, kännu tagant on inimese käsi välja sirutunud. Lõdvalt ja

elutult. Politseinik hoiab sihiku käel ja upitab ennast kõrgemale. Juba ulatub ta õlgadega kalda varjust välja. Pole näha, kas elutu käsi hoiab revolvrilt või mitte.

Järgmine, mida Kristjan Ranka tajub, on tugev löök paremasse käsivarde. Siis uus leek, mis muudab tuimaks parema õla.

Lõtv ja elutu käsi tulistab asendit muutmata!

Veesolija pooleldi automaatselt surub päästikule. Kuid ta pole enam kindel oma laskeosavuses. Parema käsi vajub alla. Sõrmed enam ei suuda hoida brauningu pära. Silme ees virvendab...

Üliinimliku pingutusega muudab ta oma asendit, poetab üle purde ulatuva teibaotsa õlarihma alt läbi, et nii vabastada vasakut kätt ja rihma abil veel püsida. See õnnestub tal.

Õlas hakkab närima tugev valu. See kandub edasi kehasse. Mõõda ihu niriseb midagi sooja.

„Nii ma ei suuda kaua vastu pidada,” ütleb Kristjan Ranka iseenesele. Ta on jällegi kummaliselt rahulik, nagu inimene, kes kõik paneb oma viimsele kaardile.

On jälle möödunud minuteid. Kaldal on vaikne.

Kristjan Ranka upitab ennast uuesti üles, brauning vasakus käes. See, mida ta nüüd näeb, on omajagu üllatav. Kännu ääres pooleldi istukil inimkogu. Väalkiirelt surub ta päästikule. Kuid lask mehele kännu ääres ei avalda mõju. Kristjan Ranka tahab uuesti tulistada, kuid revolver ei kuula sõna.

Tõrge!..

Mees kaldal naerab. See on kuratlik kähin. Ta mõistab, milles viga. Vankudes ajab ta enese jalule. Läheneb purdele.

„Rudolf Kaalepit ei püüta nii kergesti,” kähiseb ta. „Ja Rudolf Kaalep ei kuluta iga tühja pärast padrunit. Las Alajõe haugid saavad pisut sööta...”

Ta jalg on juba õhus, et purdele astuda. Kuid siis jalg äkki rebitakse järsult tahapoole. Vihane urin ja klähvimine.

„Neetud koeraniru, niisugune!” püüab mees jalga Muti, selle noore koeravolaski suust lahti raputada. Kuid see ei õnnestu. Rudolf Kaalep komistab ja kukub. Kristjan Ranka ei näe õieti, kuidas areneb võitlus looma ja inimese vahel. Ta pingutab, et brauningut jälle korda seada. Viimaks padrunit jookseb takistamatult rauda.

Urina ja vähkremise sekka kaldalt kajab lask. Siis koera järsk niuksatus. Ja siis vaikus.

Rudolf Kaalep ajab jälle jalule. Mutt enam ei ripu ta püksisääres.

„Noh, nüüd teeme lõpparved,” kähistab ta võitlusest lõõtsutades ja tahab uuesti purdele astuda.

Ta kogu Kristjan Ranka silme ees muutub ääretult suureks. See võtab nagu kogu vaatepiiri enese alla. Kristjan Ranka peab ränka võitlust, ta tunneb, et järgmisel hetkel kaotab meelemärguse. Siis surub ta päästikule. Ta ei näe tagajärgi, kuid silmapiir siiski nagu lööks valendama, vabaneks mustast kummitusest. Seejärele Kristjan Ranka enam ei taju midagi. Brauning ta käest sulpsatab vette.

Alajõel kõik jääb vaikseks.

Kui Kristjan Ranka haiglas jõudis teadvusele, meenus talle läbielatu halva unelmana. Ta äigas käega üle silme. Vasakul käel oli tal raske saapakontsa jälg. Torkav valu paremas õlas ja käsivarres hajutasid kujutluse halvast unenäost.

„Kuid millest see saapakontsa jälg käel?” oli ta esimeseks küsimuseks voodi ääres seisvale ametivennale.

Konstaabel Altoa jutustas talle pikalt, kuidas Kristjan Ranka olevat leitud purdel rippumast alles hommikupoole ööd. Kalastaja olevat astunud purdel lebavale käele, siis alles olevat näinud teda ja hiljem märganud teisel kaldal Rudolf Kaalepit, keda olevat tabanud kolm kuuli.

Pensioneeritud muusikaõpetaja Ong, kellega nad elasid ühel koridoril ja kellega teda oli sidunud ühine klarneti harrastus, ei suutnud hoiduda rauga halemeelsusest, kui kuulis Muti lugu.

„Oli alles päris noor kutsikas. Vaatasin, kui õuel liival püherdas, kõhtki polnud teisel veel õieti karvane. Kuhu ma nüüd panen oma leivakoorukesed.”

„Ristjan, Ristjani-onu,” hüppas Kristjan Rankale uksele käevangu rippuma väike Ksenja, see ematu lapsenäpsuke, „lapsega poisi” hoolealune. „Ristjani-onu, kas ostad mulle niisuguse nuku, mis ise piiksub? Ammu ju lubasid, Ristjani-onu!”

„Küll ma ostan, küll ma ostan,” silitas Kristjan Ranka elusa tulesädemekese pead, ja, hambad ristis, surus tagasi valu, mida valmistas laps, haarates kinni kahest kuulist läbistatud käsivarrest.

Teenistusalased kolmevõistlused Tallinna-Harju prefektuuris.

Tallinna-Harju prefektuuri üksustevahelised teenistusalased kolmevõistlused peeti 6.—10. sept. s. a. Võistlustel tuli esikohale ratsareserv üksikmehe keskmise tagajärgjega 956,25 punkti. Järgmisile kohtadele tulid: 2) 2. jaoskond 887,867 p., 3) Nõmme jsk. 814,667 p., 4) prefektuuri kantselei 808,636 p.

Individuaalselt saavutasid paremaid tagajärgi:

- 1) kordn. J. Viinamäe, Nõmme jsk. 1371 p.
- 2) kordn. N. Simre, ratsareserv, 1363 p.
- 3) kordn. Vastalu, Nõmme, 1288 p.
- 4) assist. S. Olop, kriminaalpol., 1279 p.
- 5) assist. P. Sulev, kriminaalpol., 1271 p.
- 6) konst. A. Peetso, 6. jsk., 1215 p.
- 7) kordn. E. Lumiste, ratsareserv, 1215 p.
- 8) kordn. J. Lehtpuu, ratsareserv, 1205 p.
- 9) allkonst. A. Tulpe, 3. jsk., 1196 p.
- 10) allkonst. A. Ausmaa, ratsareserv, 1191 p.
- 11) kordn. V. Särak, prefektuur, 1175 p.
- 12) kordn. R. Ööbik, Nõmme jsk., 1174 p.
- 13) konst. T. Rass, 2. jsk., 1169 p.
- 14) kordn. A. Paist, 6. jsk. 1168 p.
- 15) konst. J. Rattur, 1. jsk., 1166 p.
- 16) kordn. A. Kulli, 6. jsk., 1165 p.
- 17) konst. O. Mainla, 3. jsk., 1159 p.
- 18) konst. J. Aarne, raudteede pref. 1153 p.
- 19) van. kordn. H. Karusoo, 2. jsk., 1147 p.
- 20) kordn. A. Raag, ratsareserv, 1144 p.

M E I E J U U B I L A R E

20 aastat politseis

Raadi rajooni konstaabel Tartumaal Elmar Lillemägi võis hiljuti tagasi vaadata oma 20-aastasele teenistusele politseis.

Juubilar sündis 17. aug. 1898. a. Patküla vallas taluomaniku pojana. Hariduse omandas ta E. Aleksandri Põllutöökoolis. Eesti vabadussõjast võttis ta osa vabatahtlikuna ning pärast sõja lõppu astus teenistusse Kaitsepolitsei Võru jaoskonda. Maareformi ellukutsumise järel oli ringkonnavalitsejaks ja hiljem mõisavalitsejaks riigi- ja omavalitsuse mõisades, kust 1934. aastal siirdus jäl-

legi politseiteenistusse ja samal aastal lõpetas Politseikooli eksternina. Alates 5. aprillist 1935. a. teenib ta praegusel kohal.

Kaasteenijad soovivad juubilarile head edu tema edaspidises töös.

Kriminaalassistent RUD. KALA 40-aastane

13. septembril pühitses Jõhvis ja ümbruskonnas hästi tuntud kriminaalassistent ja kaitseliidu ning seltskonnategelane Rudolf Kala oma 40. sünnipäeva, mille puhul öösel käidi teda lauluga äratamas ja õnnitlemas, kusjuures talle annetati mitmesuguseid kingitusi kohaliku seltskonna esindajate ja sõprade poolt.

Rudolf Jaani p. Kala sündis 13. septembril 1898. a. Alates 1. jaanuarist 1921. a. on R. Kala olnud Narva kriminaalpolitsei teenistuses, algul agendina ja 1921. a. alates assistendina.

Oma kutsealases töös on Rud. Kala eriti silmapaistev ja hinnatav jõud, kuna tal tänu oma energiaküllusele, tasakaalukusele, kiirele otsustamisvõimele ja leidlikkusele on läinud korda paljastada mitmeidki hästi varjatud ja salapäraseid kuritegusid.

Konstaabel JOH. KAUR 10 aastat politseis

10. septembril s. a. täitub Tartu linna 1. politseijaoskonna konstaablil Johannes Kaur'il 10 aastat rasket politseiteenistust.

Joh. Kaur sündis 23. märtsil 1905. a. Saare vallas talupidaja pojana. Alghariduse omandas Torma kõrgemas rahvakoolis, Tartu Kommertsgümnaasiumis ja Tartu Õhtugümnaasiumis. Vabanenud sõjaväeteenistusest, astus ta 10. sept. 1928. a. politseiteenistusse kordniku kt-na. Politseikooli alama klassi lõpetamisel määrati ta 1. veebruaril 1929. a. kordniku kt-ks Nõmme politseijaoskonda, kust astus Politseikooli kõrgemasse klassi ja lõpetas selle 16. novembril 1929. a. ning määrati Pärnu linna politseijaoskonna kordnikuks ja 25. novembril 1929. a. Talli rajooni konstaabliks. Siirdudes Tartu-Valga prefektuuri 1. veebruaril 1932. a., teenis juubilar esmalt Tartu linna 3. politseijaoskonnas ja hiljem Tartu linna 1. politseijaoskonnas, kus teenib tänini.

Puka rajooni konstaabel ED. LIND 10 aastat politseiteenistuses

Eduard Lind sündis Rannu vallas 24. juulil 1905. aastal põllumehe pojana. Hariduse omandas Uderna Altkoolis ja Tartu Õhtugümnaasiumis. Sõjaväes teenis ratsarügemendis. Politseikooli alamasse klassi astus ta 17. sept. 1928. a. Kursuse lõpetamise järele määrati ta kordnikuks Tartu linna. 1932. a. lõpetas ta Politseikooli kõrgema klassi eksternina. Konstaablina teenis Kastre-Võnnu ja Palupera rajoonis, kust paigutati Puka rajooni konstaabliks 1. mail 1937. a.

Teenistuse kõrval harrastab juubilar sporti kergejõustiku alal, kus on saavutanud mitmeid silmapaistvaid kohti.

Vanem-assistent ALBERT TUISK 10 aastat politseis

30. sept. s. a. pühitses Tallinna-Harju Kriminaalpolitsei vanem-assistent Albert Tuisk oma 35 aasta sünnipäeva, vaadates ühtlasi tagasi 10-aastasele politseiteenistusele.

A. Tuisk sündis 30. sept. 1903. a. Pärnus, üldhariduse omandamiseks õppis algul Pärnu Reaalgümnaasiumis. Politseiteenistuses astus 1. märtsil 1926. a. Politsikooli alama klassi kasvandikuna. Lõpetanud Politseikooli, jätkas ta teenistust Tallinna-Harju prefektuuris. Teenistusest vabal ajal jätkas juubilar oma üldhariduse täiendamist, lõpetades 1927. a. kevadel Tallinnas eksternina gümnaasiumi kursuse ja sama aasta 10. det. eksternina Politseikooli kõrgema klassi. 1. märtsil 1928. a. määrati A. Tuisk Narva 2. jaoskonna konstaabliks. Lahkus teenistusest oma soovil 1. mail 1930. a.

10. jaan. 1932. a. astus uuesti politseiteenistusse, seekord Raudteepolitsei Tallinna 2. jaoskonda konstaablina. Alates 1. veebr. 1935. a. teenis ta Mõisaküla rajooni konstaablina ja 15. nov. 1936. a. siirdus teenistusse assistendina Tallinna-Harju Kriminaalpolitseisse, kus ta peatselt ülendati vanem-assistendiks, kellenä teenib tänini.

Kaitseorganisatsioonide laskevõistlus Narvas

Narvas peeti hiljuti traditsioonilised laskevõistlused kolme kaitseorganisatsiooni — Piirivalve Narva jaoskonna, Kaitseliidu Narva Maleva ja Narva Politseiametnike Kogu vahel.

Võistlused toimusid Narva Garnisoni laskeradadel, kus kavas oli: 1) lahinglaskmine sõjapüüst 300 meetrilt, võistluslaske 10, 2) sõjapüüstil laskmine 25 meetrilt, võistluslaske 15, ja 3) väikekalibri püssist laskmine 50 meetrilt, võistluslaske 30, kolmest asendist.

Iga organisatsioon esines 12-liikmelise meeskonnaga, kusjuures arvestati meeskonna kümne parema tulemused. Üldvõitjaks tuli Piirivalve Narva jaoskonna meeskond 4812 silmaga, jättes teiseks Narva Politseiametnike Kogu meeskonna 4770 ja kolmandaks Kaitseliidu Narva Maleva meeskonna 4600 silmaga.

Individuaalselt osutus parimaks laskuriks konstaabel H. Kukkk 585 silmaga.

Lahinglaskmises sõjapüssist tuli võitjaks politsei meeskond 930, teiseks piirivalve meeskond 790 ja kolmandaks kaitseliidu meeskond 730 silmaga.

Individuaalselt olid parimad: 1. konstaabel H. Kukkk, 85 silma, 2. kordnik J. Tamm, 75 silma, ja 3. veltveebel H. Piiraks; 68 silma.

Sõjapüstolist laskmises tuli võitjaks piirivalve meeskond 1288, teiseks politsei meeskond 1256 ja kolmandaks kaitseliidu meeskond 1249 silmaga.

Individuaalselt olid parimad: 1. v-assistent V. Eenpalu, 136 silma, 2. veltveebel J. Moisaar, 135 silma, ja 3. n.a.o. K. Pöld, 134 silma.

Väikekalibri püssist laskmises tuli võitjaks piirivalve meeskond 2734, teiseks kaitseliidu meeskond 2671 ja kolmandaks politsei meeskond 2584 silmaga.

Individuaalselt olid parimad: 1. v.a.o. P. Hiip, 280 silma, 2. konstaabel A. Voitk, 278 silma, ja 3. ltjn. A. Vöting, 278 silma.

Võistlusile oli välja pandud hulk väärtuslikke individuaal- ja rändauhindu, mis hiljem võitjale jagati.

Politseiametnike laskevõistlus Narvas

Narva Politseiametnike Kogu Laskursektsiooni korraldusel peeti hiljuti Narvas Garnisoni laskeradadel Kogu liikmete omavahelised laskevõistlused.

Võistluskavas oli: 1) lahinglaskmine sõjapüssist 300 meetrit, võistluslaske 10, 2) püstolist (FN 7,65) laskmine 25 meetrit, võistluslaske 15, ja 3) väikekalibri püssist 50 meetrit, võistluslaske 30, kolmest asendist. Võistlused toimusid A ja B klassis, kusjuures saavutati järgmised tulemused:

Lahinglaskmises sõjapüssist tuli võitjaks konstaabel H. Kukkk, Narva 1. jsk., 100 punktiga, 2. v.-kordnik A. Rätsep, Narva 1. jsk., 100 punktiga ja 3. v.-kordnik A. Võrno 90 punktiga.

A klassis püstolist laskmises tuli võitjaks assistent E. Riis, Narva pol. pol., 113 silmaga, 2. konstaabel M. Palge, Narva 2. jsk., 108 silma, ja 3. konstaabel E. Raudsepp, Narva 1. jsk., 106 silma.

B klassis püstolist laskmises tuli võitjaks konstaabel A. Viljak, Narva 1. jsk., 126 silmaga, 2. konstaabel V. Juurvee, Raudteepol. Narva jsk., 107 silmaga, ja 3. v.-kordnik P. Hoovin, Pref. kantselei, 106 silmaga.

A klassis väikekalibri püssist laskmises tuli võitjaks konstaabel H. Kukkk, Narva 1. jsk., 275 silmaga, 2. konstaabel A. Voitk, Narva 2. jsk., 273 silmaga, ja 3. kordnik A. Nurmeste, Narva 1. jsk., 265 silmaga.

B klassis väikekalibri püssist laskmises tuli võitjaks allkonstaabel H. Reimal, Raudteepol. Narva jsk., 238 silmaga, 2. v-assistent A. Piirisild, Narva kriminaalpolitsei, 236 silmaga ja 3. v.-kordnik J. Villo, Narva 1. jsk., 229 silmaga.

Võistlusil kohtadele tulnuile olid Kogu poolt välja pandud väärtuslikud auhinnad, mis jagati Kogu esimehe poolt võitjale.

Teenistusalaste kolmevõistluste tulemused Tartu-Valga prefektuuri õpperingkonnas

Vastavalt Politseitalituse ringkirjale ja määruste korraldati Tartu-Valga prefektuuri administratiivpiirkonna politseiüksusele teenistusalased kolmevõistlused Politseiametnike Keskkogu poolt väljapandud rändauhinna. Võistlused toimusid 7.—14. septembrini s. a., kusjuures peakohtunikuna teotses abiprefekt M. Laas ja peakorraldajana politseikomissar K. Türk.

Võistlusist võtsid osa 13 politseiüksust ja saavutasid, arvestades üksuse ükimehe kekmiisi tagajärgi, järgmisi tulemusi:

1. Mustvee politseijaoskond .	1051. 000	punkti
2. Valga „	1001. 571	„
3. Elva „	952. 200	„
4. Tõrva „	859. 000	„
5. Valga kriminaalpolitsei .	854. 666	„
6. Tartu linna 2. politseijsk. .	826. 944	„

Teiste üksuste tulemused olid alla 800 punkti.

Sellela tuli võitjaks Mustvee jaoskonna meeskond, kes omandas üheks aastaks Politseiametnike Keskkogu rändauhinna — väärtusliku hõbekarika.

Samadel võistlustel saavutasid parimaid individuaaltulemusi: konstaabel Martin Ossul — 1540 punkti, kordnik Karl Abel — 1410 punkti, kordnik Karl Reili — 1385 punkti, kordnik Madis Kangur — 1366 punkti ja k.-assistent Karl Aid — 1359 punkti.

Siin väärrib erilist tähelepanu individuaalselt esikohale tulnud konstaabli Martin Ossul'i hiilgetulemus.

Need võistlused olid esmakordsed ja seega võistluste tingimused alles uudsed. Võistluste raskeimaks alaks kujunes granaadi-täpsusvise gaasitorbikus, kus võistluste tulemused olid üldiselt nõrgad. Märksa paremaid tulemusi saavutati laskmises, kuigi tabamine madalasse ja raskelt märgatavasse lamaja rinnakujuusse valmistas teatud määral pettumusi. Tulemustega jooksmisses, võrreldes teiste aladega, võib täiesti rahule jääda.

—ste.

Politsei teenistusalased kolmevõistlused Narva prefektuuris

Politseiüksuste vahelised teenistusalased kolmevõistlused Narva prefektuuri administratiivpiirkonnas korraldati 2. septembril s. a. Jõhvis ja 5.—7. ja 16. septembril s. a. Narvas.

Võistluste kavas oli 1000 m jooks, kusjuures jooksu lõpposal tuli osavõtjail lasta sõjapüssist 5 lasku 200 meetrit lamaja laskuri kajuusse, seejärel 50 m jooks gaasitorbikus ja käsigranaadivise 3 m kaugusel olevale 5-ringilisele märkjoonisele.

Võistlustulemuste arvestamisel võeti aluseks keskmine jooksuaeg, mis oli nooremaile ametnikele 6 min. ja vanemaile 7 min. ja mis andis 500 punkti, kuna iga lasketabamus andis juurde 100 edupunkti ja granaaditabamus märkjoonisel ringidesse 100 kuni 500 edupunkti, samuti keskmisest kiirem jooksuaeg andis iga sekundi kohta ühe edupunkti juurde. Halvem jooksuaeg andis vastavalt iga sekundi kohta ühe kaotuspunkti, kuna 0 lasketabamus, samuti käsigranaadiga märkjoonise mittetabamine andis 100 kaotuspunkti.

Nimetatud võistlusest osavõtt oli kohustuslik kõigile meesametnikele kuni 40 aasta vanuseni, välja arvatud kõrgemad ametnikud, mistõttu oli osavõtjaid rohkearvuliselt. Võistlus sooritati teenistusrõivastuses ja rakmeis, kusjuures eripolitseiametnikud kandsid harilikku tänavrõivastust.

Võistlused toimusid Narva ja Jõhvi Garnisoni laskeradadel.

Politseiüksuste vahel oli võistlus äärmiselt pinev, samuti ka individuaalselt võistlejad ületasid juba varem kaasvõistlejate poolt saavutatud tagajärgi üksikute punktidega, mistõttu võitjate selgumine oli kuni viimase võistluspäevani lahtine ja küsitav, kes tuleb võitjaks 1938. a. üksusist ja individuaalselt.

Pinevas võistluses saavutas politseiüksusist esikoha Narva Poliitiline Politsei üksuse üksimehe keskmise tulemusega 904,6 punkti, kuna teiseks jäi Narva Kriminaalpolitsei ja kolmandaks Narva 1. politseijaoskond.

Individuaalselt olid parimad: 1. kordnik A. Nurmeste, Narva 1. pol.-jšk., tagajärjega 1413 punkti, 2. v.-kordnik A. Võrno, 1. jšk., tagajärjega 1315 punkti, ja 3. v.-assistent A. Piirisild, Narva Kriminaalpolitsei, tagajärg 1164 punkti.

Võitjale üksusele oli Politseiametnike Keskkoogu poolt välja pandud väärtuslik rändauhind, suur karikas, mida tuleb võita üksusel 5 korda, ja selle võitis käesoleval aastal Narva Poliitiline Politsei esmakordselt, mis võitjale anti üle prefekti poolt.

Ametlik osa

★
Politseidirektori käskkirjaga 21. sept. s. a. on määratud Viru-Järva prefektuuri Palmse I rajooni konstaablile Voldemar Vunder'ile uueks perekonnanimeks „Varju“.

Petseri-Võru prefektuuri Vana-Antsla II rajooni konstaabel Aleksander Vassar on vabastatud ametist parandamatu haiguse tõttu, arvates 1. okt. s. a.

Oktoobrikuu esimesil päevil ilmub van.-assist. J. Raidjõe ja assist. H. Põldvere koostusel raamat „Seadusi ja määrusi sisekorra alal“.

Tellimisi võib saata M. Espre nimele, Tallinn, Politseitalitus.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksey arve Eesti Pangas 543. Posti jooksey arve 377. Postkast 438. Tellimishind: aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—, 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. Kr. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Üksiknumber 30 snt. Kuulutuste hinnad: 1/4 lk. Kr. —, Tagumine sisekaas Kr. 75.—. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—.

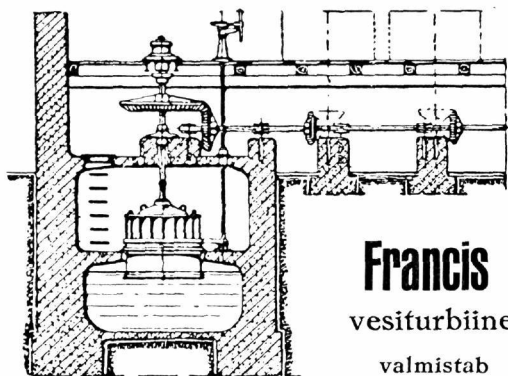
Pea- ja vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkoogu.

I. Tallinna karusnahkade parkimise ja värvimise tööstus J. OINAS & KO.

KONTOR: Vene tän. 3, tel. 449-32.

TÖÖSTUS: S. Pärnu m. 16, tel. 449-31

Igasuguste karusnahkade parkimine ja värvimine. Kantud nahkade uuendamise.

Francis
vesiturbiine
valmistab

K. KALDMA metallitööstus

Tallinn, Tsemendi tän. 7. Tel. 460-46.

Kaubanduse Aktsiaselts

Hüpler & Ko.

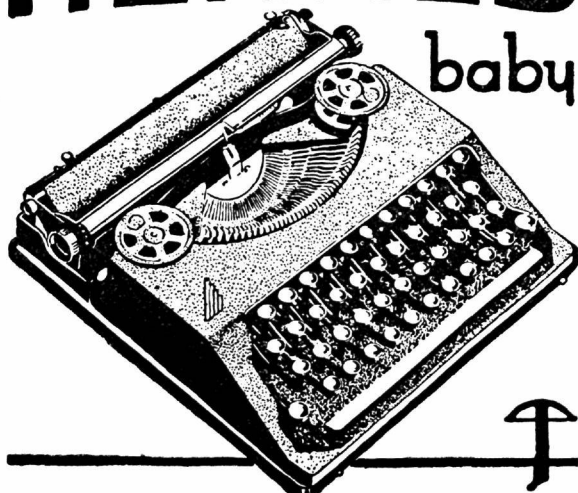
Tallinn, S. Tartu m. 43. Tel. 305-01 ja 306-12

Soovitame suurel ja väikesel arvul:
rauda, plekki, igasuguseid tööriistu,
ehitusmaterjale,
majapidamis-, jahi- ja majatarbeid.
Ostame: vana rauda, malmi, plekki
ja muid metalle.

UUDIS
AINO TAIMEVÕI

HERMES

baby

Šveltsi peenmehaanika meisterteos.

Suurim töövõime
ja vastupidavus.

Mahub portfelli!

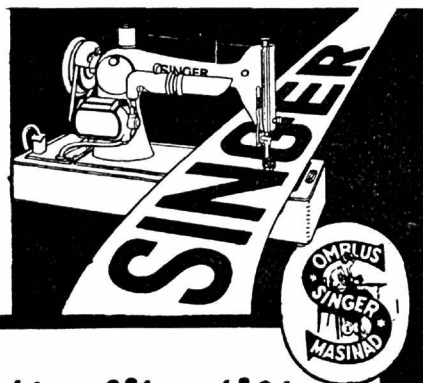
Hind Kr. 150.—

PEALADU EESTIS:

o/ü **SYSTEMA**

Nõudke prospekte!

Tallinn, Lai tän. 9

*Kvaliteedilt
vanaema-aegne —
ehitusviisilt
ülimoodne on*

SINGER

*õmbelusmasin.
Seda tõendab
kogu maailm!*

Ü K Eesti Rahvapank

TALLINN,

S. KARJA 19.

TELEF. 425-55.

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

ostab ja müüb välisraha
ja igasuguseid kindla-
protsendilisi väärtpabereid.

Keila villaketramise & kudumistööstus

Tallinn, Soo 27. Telef. 461-01, 438-35

Valmistab kõrges headuses meesterahva
palitu- ja ülikonnariideid, naisterahva mantli-
ja kleidiriideid, kudumis- ja vaibalõnga,
vatti jne., jne.

Suurbaar „ASTORIA“

TALLINN, HARJU TAN. 29. TEL. 437-00.

I KORRAL:

B A A R

Igapäev suures valikus
maitsvaid ja

odavaid toite.

II KORRAL:

ÖÖLOKAAL

Igal õhtul huvitav eeskava

TANTS

MUUSIKA

Masinaehituse vabrik

A-S. FRANZ KRULL

Tallinn, Kopli 68, tel. 425-35.

Osakond Tartus, Raekoja 13, tel. 17.

TOFERI *KALEVIVABRIK*

ÜLIKONNA-,
PALITU- JA
MANTLIRIIDEID

TALLINNA JUUDI ÜHISPANK

TALLINN, Vene tän. nr. 6. Telefonid: 448-12, 448-25, 448-27, 448-26.

TOIMETAB KÕIKI
PANGAOPERATSIOONE
SISE- JA VÄLISMAIL.

SPEDITSION • TRANSPORT • KINNITAMINE

Riidevärvimistööstus

Töötab üle — värvib, trükib, pleegitab, pressib, käärib ja apre-
teerib — igasugust riidet ja riide-
materjale.

Glome
Tallinn, Paldiski mnt 25.
Kõnetraat 452-61.

A-S., „EESTI-AGA“

JUHATUS: Vene tänav 11-a, telefon 441-33

TEHASED: Põhja 5, Miinisadam, telefon 439-96

ERIALA: hapniku ja atsetüleengaasi valmistamine ja kõigi nende gaasidega seotud seadete ja aparatuuride müük, näiteks: keevitamisaparatuurid ja materjalid, tuletornide, vedurite jne. valgustusseadmed. Rootsi karbiit mark „Ljunga Stjärn“ igasugustes tükkides laos alati saadaval

METALLIDE KEEVITAMISE KOOL

E. LERENMANN

Tallinn, Suur Karja 10, tel. 446-43

Soovitab rikkalikus valikus

siid- ja villaseid riideid.

Müük suurel ja väikesel arvul.

Aktsiaselts Tallinna Kõievabrik – John Carr'i pärijad

Tallinn, Kopli tän. 33

Telefon 439-79.

TKV - sisal- ja kookosmatid

Nõudes ainult Tallinna Kõievabriku tooteid, olete kindel, et saate hinnaväärilist kaupa.

Uldist huvi väärrib K. O/U. „Looduse“ suur uudissari

MEHED, MAAD JA MERED

TOIMETUS: Edgar Kant, Tartu Ülikooli prorektor ja ma-
jandusgeograafia professor, Hans Kauri, Zooloo-
gia Instituudi assistent, Ants Laasi, mag. sc. nat.

9 maailmakuulsat autorit.

10 köidet erakordselt paeluvat lugemisvara.

Sven Hedin: **Minu elu maadeavastajana.** 2 köites.

Richard Evelyn Byrd: **Lendurid kuuenda maailmajao kohal.**

Sir Francis Younghusband: **Looduse süda.** Uurimisretk Himaalaja mäestikku.

Jon. L. Idriess: **Hoodoo.** Moodsa uurimis- ja kullakaevamisekspeditsiooniga Kesk-Austraalia südamesse.

W. Beebe: **923 meetrit meresügavusse.**

Fridtjof Nansen: **Suuskadel läbi Gröönimaa.**

M. Johnson: **Simba.** Raamat Aafrika loodusest ja metsloomadest.

H. W. van Loon: **Mehed ja mered.** Seitse tuhat aastat meresõitu.

Thomas Daring: **Loodusvarade jahil.**

Terve sari sisaldab üle 3000 lk. teksti, peale selle 200 eritahvliit kriitpaberil. Esimesed köited ilmuvad oktoobri algul. Sari viiakse lõpule 1939. a. esimestel kuudel.

ETTETELLIMINE SOODUSTATUD HINDADEGA:

Kr. 24.- kohemakstavas rahas;

Kr. 27.- järeelmaksuga (tasudes tellimise andmisel **Kr. 3.—** ja iga köite kättesaamisel **Kr. 2.40**)

Üksikmüügil kujuneb sarja kuuluvate raamatute koguhinnaks Kr. 36.—

MEHED, MAAD JA MERED on kirjandus kõigi nende jaoks, kes tahavad paremini tunda maailma ning kes mõistavad tundmata kauguste võlu.

Kirjastus O-ü. „LOODUS“

TARTU, Ülikooli 18, tel. 4-35. TALLINN: Kinga 6, tel. 411-92. Posti jooksev arve nr. 2055.

Algavaks hooajaks soovitame ainult kvali-
teel-raadioaparaate

PHILIPS

BLAUPUNKT

Tartu Telefoni Vabr.

ARE

EKCO jne.

Nõudke hinnakirju ja demonstreerimist.

K-m. Vennad Priiis

Tartu, Kaubahoov 20/21. Tel. 12-92, 16-92.

Osakonnad: Valgas ja Petseris.

Esindus kogu Lõuna-Eestis.

**Mootorikolbe,
kolvisõrmi,
kolvirõngaid**

*autodele, traktoreile, mootorratt-
taile, põllumajandus- ja tööstus-
mootoreile soovitab*

K. Jauram'i

mootori-töökoda

Tartus, Puiestee 45

*Remonteeritakse TRAKTOREID, AUTO-
SID, MOOTORRATTAID, põllumajandus-
ja tööstusmootoreid hästi ja mõõduka
hinnaga. Silindrite lihvimine ja puurimine*

Lp. daamid ja härrad! Suitsetage tervishoidlikult!

Denicotea-pits (filter)

kaitseb Teie kopsu, hambaid, kurku ja sõrmi!

Saadaval vastavates eriaardes

Esindus: A-S. Prov. J. LILL

Tähelepanu!

Uuelt avatud eesti üliriiete tellimiste äri daamidele ja härradele

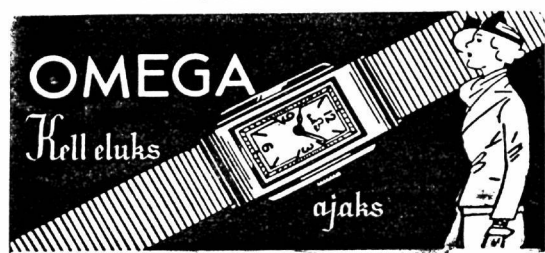
**Vana Viru nr. 7,
telefon 419-67.**

Valmis kaubana daamidele modell-
manteleid ja härradele ainult kvaliteet-
materjalist üliriideid.

Järelmaks soodsail tingimusil.

Suurima lugupidamisega

JAAN MÄGER.

omab

maailma täpsusrekordi

KOHVIK & KONDITRIÄRI

H. Feischner

TALLINN, HARJU TÄN. 48.

TELEFON 445-00, 479-00

Külastage

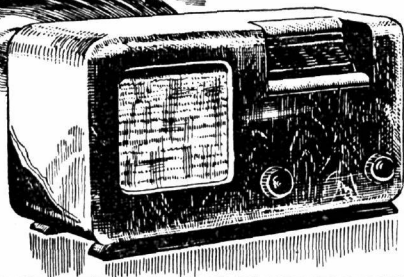
restoran-öölokaali

Du Nord

Tallinnas

Läbi tuulte ja tormide,
üle vete ning kauguste,
toob kaunid helid koju

RET

radio

RAADIO-KOOPERATIIV

KAUPLUSED: TALLINN, SUUR KARJA 9. TARTU, VÕIDU 11
PÄRNU, KALEVI 40. RAKVERE, TALLINNA 25. VILJANDI, LOSSI 31
ESINDUSED KÕIGIS KESKUSTES

Läbi pori, vee
PÕHJALA
kindlustab kuiva tee

HIND 30 SENTI